

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

L'esperit de Briand encara presidirà les deliberacions de Ginebra.

UN DOL MUNDIAL

La mort de Briand

Encara que molta gent cregués que Briand s'havia allunyat definitivament de la política, la mort de l'home de la pau és una gran pèrdua pel món. Perquè, si era cert que Briand en aquests darrers temps, i sobretot des del seu fracàs en l'elecció presidencial de França i des de l'adveniment del gabinet Laval-Tardieu, es sentia molt apartat de la política de combat i d'intriga, no havia abandonat la causa nobilíssima que va inspirar la seva activitat des de l'acabament de la guerra. Certament, Briand ja no era ni cap del Consell ni ministre d'Afers estrangers, però era delegat permanent de França a la Societat de Nacions, i encara que fos absent de Ginebra tot-hom sabia que en un moment de conflicte es podia fer una apel·lació al seu concurs i a la seva autoritat. Briand no actuava, però era una reserva i seguia essent un conseller. Hem volgut fer aquest aclariment perquè moltes necrologies vénen a suposar que la seva sortida del Quai d'Orsay significava una retirada definitiva. Només la manca de salut podia abatre aquest il·luminador.

La figura de Briand presidirà tota la política mundial de la postguerra. Durant la guerra fou la França la que va donar als aliats els dos homes necessaris, el militar i el polític: Foch i Clemenceau. A l'hora de la pau, ha estat també França la que ha donat al món l'apòstol de la pau.

Cap de les figures de la postguerra pot comparar-se amb Aristides Briand. Recordem noms. Lloyd George va fer una política nacionalista; Kellogg va passar com un cometa i de la seva gestió només en restarà el Pacte que porta el seu nom i el de Briand, i que fou degut a una iniciativa del ministre francès; Chamberlain va col·laborar lleialment amb Briand, però des d'un punt de vista massa anglès; Stresemann — l'únic que pot comparar-se-li, el gran amic de Briand — tenia massa feina a fer de patriota alemany i a destruir tota mena de record de la guerra perduda. De Briand pot afirmar-se que abans que ministre de la França era ministre de la pau, sense que això vulgui dir que no tingues en compte els interessos del seu país.

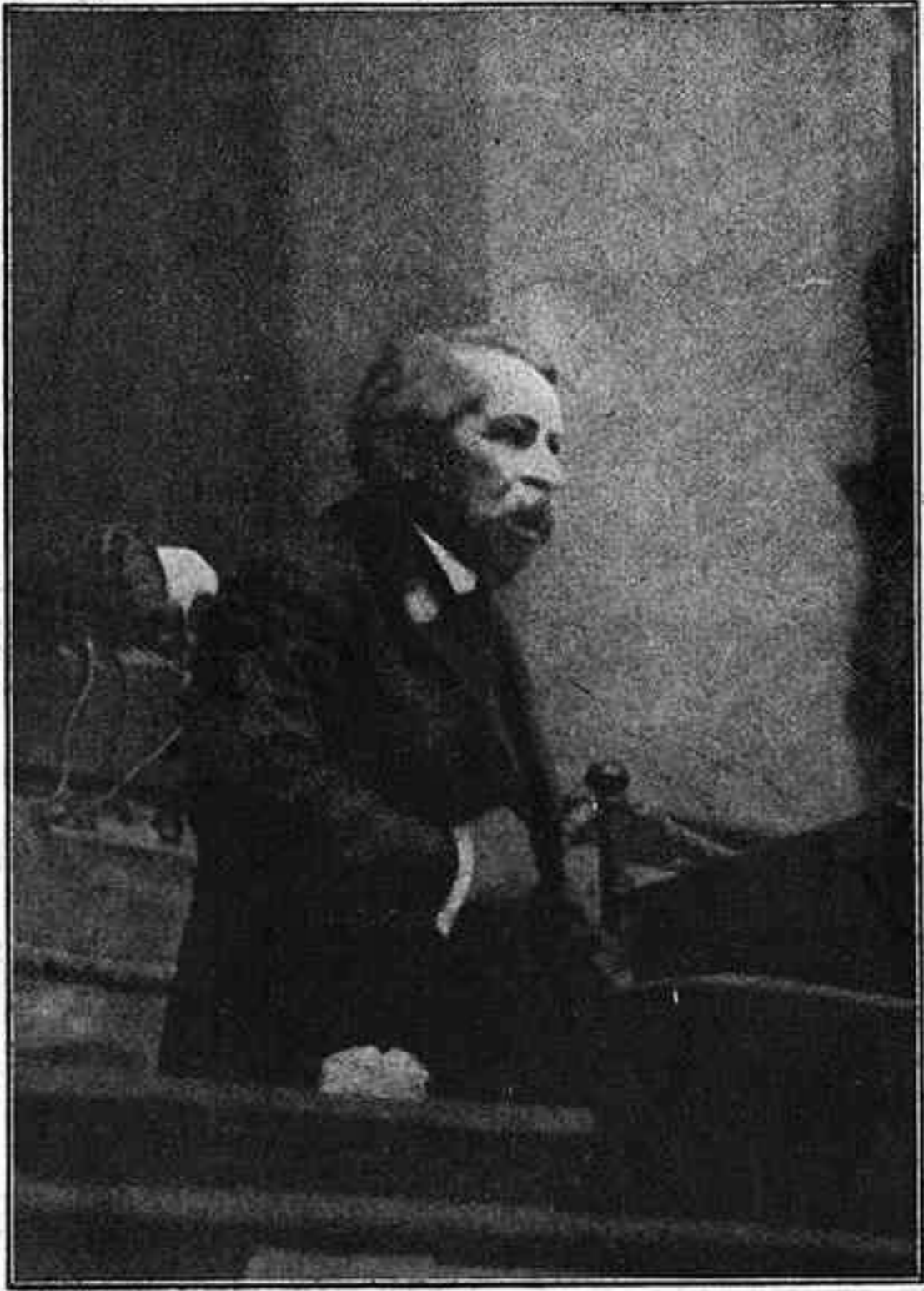
Totes les crítiques que els nacionalistes francesos han fet de l'obra de Briand poden resumir-se dient que totes aquestes censure i tots els insults que contra ell es dirigien eren basats en la convicció que Briand es sentia massa europeu, massa mundial, i que en lloc de sentir-se ministre de la pau hauria d'haver actuat com a ministre de França, amb totes les restriccions i duresa que comporta un punt de vista tancat i saturat de nacionalisme.

Ha circulat molt pel món el tòpic de «la França guerrera». Si el tòpic fos ajustat a la realitat, l'actuació d'un Briand i el fet que se li permetés ocupar quasi permanentment el Ministeri d'Afers estrangers, si no desmentís el tòpic seria una paradoxa que potser explicaria tot el pensament i tota la inquietud de França. És realment curiós que l'home de la pau sortís del país que fou més castigat per la guerra i que va demostrar tenir més virtuts militars. Cap altre país, entre els belligerants de la gran guerra, ha donat un home com aquest.

També s'ha dit moltes vegades — i això sí que afortunadament és cert — que França trobava un home excepcional en cada moment crític. Penseu un instant en el panorama polític d'Europa quan Briand va arribar al Poder, al començament de 1921. El problema de la pau no era un problema francès, sinó un problema mundial. Com tothom, França cercava una política nova. En aquest moment, en la persona de Briand, França dona l'home que farà l'esforç necessari per donar un altre to a la política. Arriba Briand i dona un sentit nou a la política internacional; fa una política, no solament de cara a França, sinó de cara al món. Des de la fi de la guerra ningú no havia parlat en europeu en dirigir-se a Europa, i en un llenguatge universal en dirigir-se al món. I el món va entendre aquest llenguatge. Recordeu com l'escoltava la Societat de Nacions i quina importància va pendre d'ençà que Briand la va acompanyar de braç. Només Briand ha pogut dialogar serenament amb els alemanys i obligar-los a col·laborar en l'obra de la pau, i no precisament sabotejant els Tractats, sinó revisant-los constantment i fent-los aplicables a cada instant.

Conciliar els interessos del món amb els interessos dels vencedors i dels vençuts, crear lentament un ordre nou de coses, una llei nova, sense destruir d'una manera anàrquica la única garantia existent de pau i de seguretat, basada en l'autoritat del vencedor, era una tasca sobrehumana. Abans de Briand, aquesta feina no l'havia intentada ningú. Lloyd George, per exemple, s'havia dedicat a desprestigiar el Tractat que és encara la Constitució d'Europa i del qual era ell un dels principals redactors. Aquesta manera de reaccionar davant del desencany que en molts esperits havien

suscitat els Tractats era la tasca més anarquizant que podia fer-se. Poc temps després d'actuar Briand, el seu punt de vista, la seva tàctica, s'imposen. Seria difícil concretar el seu punt de vista; fàcil és comprendre la seva tàctica. Briand no era un doctrinari ni un home de quadrícula. Però el fet és que el seu pensament i l'habilitat varen transformar llavors l'esperit del món, l'atmosfera política es va aclarir, i

Briand parlant a Ginebra

quan les nacions es parlaven no es feien mala cara. La tàctica de l'home lleial i honest havia convençut al món que encara era possible de creure en la virtut de la confiança mútua com a mètode de treball en les relacions internacionals.

Aquesta tàctica ha donat el Pacte de Locarno, instrument tan important que bé podem considerar-lo com formant part d'aquella Constitució d'Europa de la qual parlàvem més amunt. Aquesta tàctica ha permès mirar amb sentit de la realitat el problema de les reparacions. Gràcies a la creença en les possibilitats de la confiança mútua s'han pogut facilitar els treballs preparatoris de la Conferència del Desarmament, i existeix dintre de la Societat de Nacions el germen d'una futura Unió Europea.

Poseu al servei d'aquesta gran causa totes les condicions personals imaginables: el talent d'un gran orador, l'habilitat diplomàtica, el «charme», la tenacitat, la força de convicció i sobretot la fe, i tindreu la imatge de Briand.

La seva obra durarà més del que molts pensen. A Ginebra serà molt difícil esborrar la memòria de Briand. Sovint els delegats pensaran en l'home de la pau, i l'home de la pau estarà en esperit a la sala del Consell i al saló de l'Assemblea. En el gest de Tardieu i dels seus col·laboradors de besar la mà d'aquest mort hi ha l'expressió d'agraïment de França i del món envers aquella mà tan delicada que havia fet tant bé i evitat tants mals.

De Dijous — a Dijous

La importància del «gangster»

Ignorem si, quan es publiquin aquestes ratlles, ja s'haurà trobat el fill de Lindbergh; però, de tota manera, ja ningú no esborra el següent fet: que ha estat robat; que la policia ha dirigit molts dies i que als Estats Units els bandits, com a tals, sense ni pendre's ni el treball de posar-se una màscara política, com fan a la vella Europa, donen notes oficials i actuen com una potència dintre el país; dirieu que representen una força viva que duu a terme una funció social.

I, en cert sentit, el gangster duu a terme una funció dintre de l'organisme social; el gangster nordamericà neix amb la llei seca; la llei seca, entre totes les lleis pintoresques del món, se n'ha endut la palma: tot un poble, un bon dia, decideix convertir en crim la beguda, per tal de fer minvar la criminalitat; ben entesos, decideix posar la beguda fora de la llei, sense, però, proposar-se seriosament deixar de beure: creu que li basta estampar als seus codis una prohibició de la beguda.

Aleshores es dona un curiós fenomen: cal, ja que l'Estat no permet un tràfic lícit d'una matèria que els ciutadans consideren indispensable, que sorgeixi una altra corporació que encarni aquesta aspiració nacional i que es mogui contra l'Estat, dintre de l'Estat. I això no és tan estrany com això: a moltes nacions cultes la prostitució juga un paper semblant.

Aquesta corporació és la dels gangsters: com que no poden reclutar el seu personal més que en mig d'aventurers, llurs costums no són ni edificants ni dolços; però faríeu mal fet de mirar-los amb massa ràbia i no voler comprendre per què la nació americana es capti envers seu amb una mitja indulgència; des del policia al magistrat, tots saben que sense gangsters no hi hauria beguda, i tot nordamericà, des del policia al jutge, beu, per regla general.

Com veieu, el cas s'assembla tant al de la prostitució a les nostres latituds, que adhuc opinem que si la cosa dura, arribarà un dia que els Estats Units reglamentaran els gangsters i els dotaran de documents professionals policíacs.

I així aquesta nació, per combatre l'alcoholisme, s'ha creat un flagell molt més greu, un focus d'infecció nacional formidable. Tota una massa de població que, a la vegada que satisfà una aspiració dels ciutadans, dona eixida a la seva necessària mentalitat criminal.

Es a dir, que, com dèiem, per tal de combatre la criminalitat resultant de l'alcoholisme, n'han creat una de pitjor, perquè, en cert sentit, compleix una funció d'utilitat pública: la dels contrabandistes, gent que no solament cometen el delictes del contraban, sinó que són persones que porten una vida criminosa.

I, encara, afegiu-n'hi un altre de crim: la corrupció del sentit moral públic, resultant de l'escàndol de l'actuació quasi-oficial dels gangsters, de llur prestigi i de llur impunitat, assegurada per tots aquells que, per força no la poden atacar, o si no es quedarien més eixuts que la mateixa llei seca.

I un dia, amb el segrestament del noi de Lindbergh, descobrim, oh abominació!, que els únics puntals de l'ordre, la única gent seriosa del país, dels quals hom es pot fer, són — no pas la policia, qui sap si corrompuda — sinó els gangsters. — R. L.L.

MIRADOR INDISCRET

La poesia i la matèria

Al dinar a honor d'En Bertrana, va pronunciar En Ramon Vinyes un fogós discurs anti-materialista, inflammat de poesia. — Jo prefereixo mil vegades un ametller florit — digué, entre altres conceptes — a un diputat a Corts.

Poca estona després, en donar la paraula a En Pere Rahola, En Navarro Costabella anuncià l'orador en aquests termes:

— Ara us parlarà En Pere Rahola, que és alhora ametller florit i diputat a Corts. Ningú no hi tingué res a dir. Ni En Vinyes.

Quan En Rahola pontifica...

Abans que el banquet a En Bertrana comencés, els assistents, bo i prenent l'aperitiu, s'entretingueren fent comentaris sobre la política catalana.

La conversa girà entorn de la nova organització que alguns catalanistes de dreta voldrien formar a base, com a capdavanter, del senyor Anguera de Sojo.

— No reixiran, és impossible que vagin endavant — remarca En Pere Rahola. — Els partits de dissidents han fracassat sempre, i aquest nou agrupament ha de fracassar amb major raó per ésser un partit de dissidents de dissidents.

Un somriure de satisfacció. — Vosaltres, els d'Acció Catalana — afegí dirigint-se a l'Antoni López Llausàs — ja sabeu el pa que s'hi dona.

— Consti — observà En López Llausàs — que d'Acció Catalana he pagat aquest mes el primer rebut.

— Héu fet el primo!

L'etern gruix d'una barba

Costa i Déu, actiu redactor de *La Veu de Catalunya*, que és de fora — ell dona aquesta excusa — no té massa compte amb la seva persona. En el dinar d'homenatge a Prudenci Bertrana, hi comparegué amb una barba que pel seu tamany era bon tros inferior a la d'altres assistents, per exemple don Pere Rahola, i superior en molt a la d'altres de cara eternament rasurada, per exemple Josep Maria de Sagarra. Costa i Déu ho notava i anava una mica escorregut.

Algú li preguntà: — Quin dia us afaiteu? Perquè la veritat, fins a la data ningú ha pogut trobar-vos amb la cara pelada.

— Es que, sabeu — respongué l'interessat, — quan m'afaito em quedo uns dies a casa.

Piquiponiana

Si el senyor Pich i Pon hagués fet públics uns quants anys enrera els seus antecedents republicans de família, consignats en la seva recent i famosa declaració de principis, segurament n'hi hauria afegit un, ara ja desestimat, que en els començos de la seva carrera política confià a un amic íntim. — He pensat en més d'una ocasió — li digué — que nosaltres devem ésser una branca de l'arbre d'on sortí el venerable Pich Margall!

La cabra pels seus pecats...

Un altre Paco famós — el primer és el Paco Madrid — és el Paco Aguirre. Aguirre ha jurat fer el cap nou a tota la redacció de *La Publicitat*. Diu que és intolerable que el diari catalanista vulgui fer creure a la gent que les redaccions d'*El Dia Gráfico* i *La Noche* havien simpatitzat amb la Dictadura.

Paco Aguirre oblida que molt més del que pugui fer *La Publicitat* per demostrar-ho ja ho han fet les col·leccions dels diaris del senyor Pich i Pon.

Confusió

Al banquet que les entitats periodístiques de Barcelona oferiren al senyor Lerroix hi va assistir el prou conegut Julián Clapera, radiant i satisfet per l'amnistia aconseguida amb motiu de la vinguda del caudillo. Posat a fer mèrits, l'home, quan En Lerroix se'n va anar al final del banquet, va córrer a ajudar-lo a posar-se l'abric. En Lerroix, com a regreïment, sens dubte, va dir-li: — *Muchas gracias*, malcarat.

I quan va ésser fora, En Clapera comentava, molt intrigat: — Per què deu haver-m'ho dit això de malcarat?

I En Regàs que ho sentia, va dir-li: — No en feu cas. És que no coneix gaire el català i es confon. Segurament volia dir-vos cara-girat.

El radical desconegut

Quan es començà a parlar del famós sopar del Ritz a En Lerroix, es digué que un nou arribat al partit, el senyor Mateu, oferiria l'acte. Tothom, absolutament tothom, adhuc radicals tan notoris com els senyors Casimir Giral i Jesús Ullé, que escamparen la nova, cregueren que es tractava del noi Mateu dels ferros i la Hispano-Suïssa.

Vingué el dia del sopar. Els periodistes estaven intrigats per saber el nom del senyor que ocupava la dreta del cadill. Era, de la presidència, la única persona desconeguda dels reporters.

En Pérez de Rozas els tragué de dubtes: — És el senyor Mateu.

— El Mateu dels ferros i la Hispano-Suïssa, veritat?

— No. És el Mateu que fou diputat per Cervera, el dels alcohols i autobusos.

— Ah!

No quedaren, però, massa convençuts. Tant era així, que quan un dels reporters, l'Antoni del Cerro, féu la facècia de dir que En Pérez de Rozas s'havia equivocat i que aquell senyor no era altre que el delegat governatiu, tots cuitaren a esmenar les quartilles.

A l'hora del xampany, el senyor Mateu dels alcohols i autobusos, perquè realment era ell, s'aixecà a parlar, i fins aleshores, només fins aleshores, la seva personalitat no fou reconeguda definitivament per la premsa.

Recordem això a propòsit de l'homenatge que el partit radical prepara, per al diumenge vinent, al radical desconegut. Serà el senyor Mateu?

En Montero, desarmat

Teatre Romea. Sortida de l'estrena d'*Un pare de família*, d'En Carles Soldevila.

L'actor Joaquim Montero, que té fama, ben guanyada, de mordaç, s'apropa a un grup en el qual hi ha el germà de l'autor. No ha tingut encara temps de donar el «Bona nit», que En Sagarra, avençant-se, fa una presentació:

— En Ferran Soldevila, germà d'en Carles. El senyor Montero.

Seguidament, adreçant-se al popular actor, el convida, somrient, a parlar: — Ara, digui, digui...

Sapigueu davant de qui parlar

Les presentacions prèvies són, realment, necessàries: es corre el perill, en parlar davant de persones desconegudes, de ficar els peus a la galleda.

— El que us cal — aconsellava una nit un periodista a la parella Vila-Davi, a l'escenari de Romea, arran del fracàs de *Moloch* — és no fer gaires obres d'En Carrion.

La senyora d'En Carrion estava asseguda al costat del periodista!

Al mestre Vives li passà l'altre dia un cas semblant. Preguntava a una artista, al camerino d'aquesta, quina estrena hi havia en preparació i si es tractava de cosa bona.

— No sé, no sé — respongué, molt discreta, l'artista —. No goso aventurar cap judici, perquè sempre m'equivoco.

— Malament — féu el mestre —. En tinc prou per comprendre que l'obra és dolenta. Adhuc vull sospitar que l'empresari deu cobrar drets.

— No, no... Signa el llibre amb un altre autor, això sí, però...

— Res, dona! El nas no m'enganya. I pensar que l'empresari és un ase! El conec, el conec!

En aquest moment, una senyora present, que donava mostres de gran nerviositat, exclamà, trencant el seu silenci:

— Doncs, miri: tots fan igual. I abandonà el camerino. Era de la família de l'empresari.

Fenomen sísmic?

Llegim a *La Humanitat*: «El mes d'abril debutarà al teatre Còmic una companyia sud-americana.»

Es tracta, doncs, de la companyia de Lupita Rivas Cacho, que procedeix de Mèxic. Mèxic al sud d'Amèrica?

El redactor de teatres de *La Humanitat* es deu creure que el mapa d'Amèrica és pot fer anar com una còcteleria!

Secretari «bellparler»

En una gasetilla de la Federació Catalana d'Estudiants Catòlics, s'anunciava, entre altres coses, una conferència que amb el tema *Els estudiants i la Universitat* ha de donar un dia d'aquests el distingit bellparler (abans d'aquests mots tan magnífics hom havia esborrat amb tota cura la paraula orador), Narcís de Carreres.

Després encara direm que no donà ésser pronoi.

SETMANA DE PASSIÓ

Japó. — Consumatum est!

L'àngel de Déu. — Ves que no ressuscití el millor dia!...

Coses de Ramon Cases

Don Dalmacio

Què fa Don Dalmacio? Qui recorda Don Dalmacio? Un dia, Soriano feu famós al Congrés un distic:

«*Què cara de batracio
Hene Don Dalmacio!*»

Dalmacio Iglesias es redreça — tot el que donà de sí la seva curta estatura — i féu que, entre les rialles generals el President exigís a Soriano una rectificació. Aquest s'apressà a fer-la en aquests termes:

«*No tiene cara de batracio
Don Dalmacio!*»

Les rialles foren dobles. La immortalitat del distic estava assegurada.

Cal no oblidar les granotes

Foren les granotes les que demanaren un rei. Això en la fauna. En la realitat no passa altra cosa. Aquell batraci que hem anomenat més amunt i que en temps de l'Alfons XIII era carlí, ara és un alfonsista per doble vincle. No demana un rei, sinó dos. Un Alfons i un Alfons Carles. I encara, per torna, se li humitegen els ulls pensant en un possible Juan Tercero.

I això no l'impedeix de cobrar en l'Administració de la Hisenda de la República.

Una col·lecció de retrats original

En Sindreu, aprofitant els lleures que li permeten la confecció d'abaloris i gregueries, està fent una col·lecció de retrats original.

Diem original perquè es tracta de retrats de gent coneguda quan eren petits. Retrats de la primera comunió, de la primera dent, del primer vestit de mariner, etc.

La col·lecció, però, resultarà molt més original del que l'amic Sindreu es pensa i es proposa. Un conegut dibuixant li ha enviat, per a la col·lecció, el retrat d'un fill de la seva dida.

I l'hi ha dedicat!

Tres aperitius

L'escultor Canyes no solament s'ha passat dies i nits en el glacial taller que té al carrer Comtal, sinó que hi ha estalviat i tot mant dinar i mant sopar.

Passava una mala època i per bé que sempre havia trobat algun amic disposat a posar-li una d'aquestes falques, Canyes tenia un concepte tan digne de la seva bohèmia que no volia acceptar cap mena d'ofertiment més o menys gastronòmic.

Un dia, però, va trobar entre les sis i les nou del vespre tres amics. Tots tres el convidaren a vermut.

Aquell dia Canyes no tenia sopar.

Coses de l'art

Els diaris han publicat aquests dies una gasetilla anunciant l'obertura, en una de les galeries d'art de Barcelona, d'una exposició d'art jove i viu.

O sigui, una exposició de l'art que be lluga...

Literatura xiroia

Temps enrera anotàvem en aquesta secció unes mostres de la literatura dinàmica que empenen en la seva revista *El Cazador* els aficionats a l'esport cinegètic. Semblava que, donat el caràcter dinàmic d'aquest esport, els que l'alternaven amb la literatura havien de batre tots els rècords de xiroisme. Però hem de confessar que anàvem molt lluny d'osques, amb tals suposicions. Recentment ha aparegut un butlletí de l'Associació de Pescadors Deportivos de Barcelona, el primer paràgraf que es troba a la qual és aquest:

«Salut, companys de l'Associació de Pescadors Esportius! Avui és festa grossa! Ja tenim el NOSTRE butlletí! Fins fa poc ens havíem fet el compte que el teníem, però no era així, i per això avui apareix, somrient i ple d'optimisme, L'ESPORT DE LA PESCA.»

Realment, es veu que l'exercici d'esperar que el peix piqui predisposa d'allò més a l'optimisme.

Bilingüisme

Hem de confessar que *L'Esport de la Pesca* té idees pròpies en quant a la qüestió lingüística de la nostra terra. Després de congratular-se d'haver entrat en una fase de comprensió dentro del problema lingüístico espanyol justifiquen l'actitud de donar al butlletí forma bilingüística i referim les seves teories amb aquestes paraules:

«Quitz! alguno, suspicaz, crea ver en ello la adopcion de ciertas tendencias. Nada de eso. Por el contrario, el espíritu de tolerancia y transigencia que debe ser norma de todo buen deportista y consciente ciudadano, nos impulsa a emplear por igual las dos lenguas españolas, de la misma manera que daríamos cabida también a cuantos escritos que lo merecieran nos llegarán redactados en las diversas lenguas que se hablan en las restantes regiones de la Ibera España.»

Algú, «suspica», objectarà que aquestes manifestacions li fan l'efecte de cosa passada per aigua. No se'n sorprendrà quan sàpiga que van signades «Rap».

Un pescador que es porta l'oli

Aquest mateix signant, «Rap», publica al primer número de *L'Esport de la Pesca* un interviu amb el president fundador de la seva associació. El comença així:

«Aquell dia no podia presentar-se més meravellós. Tot semblava presagiar un bell jorn de pesca. I jo, decidit, preparo els guarniments especials que tinc per anar a la pesca de... pescadors; es tracta: d'estil·logràfica, amb ploma d'or, 15... cts.; tinta especial feta amb 50 % de suc de sèpia i de calamars; una mà de paper d'estrassa — per estalviar el paper secant —, i una botelleta amb àrnica, com a mesura precautiva segons l'humor de pescador.»

Tot parodiant aquells versos tan macos del Tenorio, em dic:

«Do iré; ¡vive Dios!
a encontrar un pescadò
que valga a lo menos dos?
que lluç soy! A can Brasó!»

No diguin que no és un rap que es porta l'oli.

El meu pare era força amic de Ramon Cases, de manera que des de molt petit vaig fer coneixença amb el gran pintor que acaba de morir.

Quan jo era estudiant — a les acaballes del segle XIX, quan anàvem sempre plegats Josep Antoni Peipoc, Josep Maria Roviralta, Ramon Vives Pastor, Jandro, Soler i Rovirosa, Carles i Santiago Folch, i amb la colla dues eminències pianístiques com Enric Granados i Joaquim Malats —, Isaac Al-

L'espectacle es titulava *L'enfant prodigue*. Els actors eren, a més a més de la senyoreta Llorach, la seva germana Mercè, que feia de Colombina, la filla d'En Narcís Oller, el comediógraf, bibliòfil i procurador Salvador Vilaregut, que interpretava el paper de Pierrot *ainé*. La música, molt divertida, era de Worssem, i a quatre mans la vàrem interpretar al piano la Maria Llorach de Ferrater i un servidor. En Miquel Utrillo va guarnir un artístic decorat.

Ramon Cases. — Ball de tarda (Propietat del Circol del Liceu)

béniz va dir-me un dia que Ramon Cases, a instigació del pintor Barrau, s'havia lliurat a la guitarra amb tota l'ànima. Aquest instrument i la bicicleta eren aleshores les preocupacions més importants del pintor, que no s'estava de dir:

«No em queixo de com dibuixo i pinto; però el que és terriblement difícil és això de la guitarra.»

Una tarda, al taller que Modest Urgell tenia al n.º 20 del carrer de Padilla, a Gràcia, jo, criatura encara, seia a la falda d'Eleonora Duse, mentre Ramon Cases obsequiava la més gran intèrpret dramàtica que hi hagi hagut al món, cantant, estrafent la veu i acompanyant-se amb la guitarra, aquell romanço de cec, escrit i compost amb imaginació de negre cubà. Si mai no recordo, un dels fragments d'aquell romanço deia així:

*Pinté a Matanzas confusa,
la playa del Villamar
y no he podido pintar
el nido de la lechuza;
yo pinté por donde cruza
un bello ferrocarril,
un machete y un fusil
y una lancha cañonera
¡y no pinté la bandera
por la que voy a morir!*

Es que Ramon Cases, com el seu inseparable amic Santiago Rossinyol, sabien de memòria, i no els costava res demostrar-ho, tots els romanços de cec i totes les cançons com més poca-soltes millor. Una de les cançons preferides era aquella, una mica lluire i bastant anticlerical, d'*El pobre terrissaire*.

Una vegada que Isaac Albéniz i el nostre pintor anaven en tartana, aquesta canço fou una de les que cantà Ramon Cases per passar l'estona durant el viatge. Albéniz en quedà tan encantat, que la féu servir com a motiu fonamental d'aquell poema simfònic que amb el títol de *Catalonia* ha donat la volta al món.

Quan a l'enderroc d'Eldorado de la plaça de Catalunya es va estrenar *La Verbena de la Paloma*, Ramon Cases va fer-se gran amic del que hi feia el paper de Julián, és a dir, de l'actor Anselmo Fernández. Aquest encara conserva un retrat que En Cases li va fer una nit, mentre es menjaven, entre tots dos, dos quilos de serrano i buidaven tres botelles de *Tres palos cortados*. Quan l'Anselmo ensenya aquest retrat a algun amic, no oblidava de remarcar les taques que hi ha sobre el paper Canson: són del pernil que es menjava En Cases, que esborrava amb els dits sense netejar-se'ls.

Amb Miquel Utrillo vàrem anar una tarda al taller que En Cases tenia al passeig de Gràcia. El vam trobar, paleta i pinzells a la mà, fent un esbós; a terra, en actitud absurda i violenta, hi havia un home. Era el cèlebre Noi de Tona, conegut xerraire versificador, arrenca-queixals de carrer. Al pintor li servia de model per a aquell home caigut a les potes d'un cavall que munta un guàrdia civil, en aquell quadro que té dos noms: l'un, *La Carrega*; l'altre, més precís, *Barcelona, 1902*. Pel febrer d'aquest any va haver-hi una vaga molt moguda a la nostra ciutat, llavors governada per un tal Socías que va deixar una fama no gens envejable, com a governador i com a particular.

També fou aquest mateix any que En Cases va dibuixar un *Pierrot*, que es troba publicat al *Pel & Ploma*. Sabeu qui és aquest *Pierrot*? Doncs la nostra amiga senyoreta Isabel Llorach. *Pierrot*, aquesta dama?, direu. Sí, i ampliarem la notícia. La senyoreta Isabel Llorach va organitzar a casa seva una pantomima de saló.

GUTEMBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

L'èxit va engrascat a tots els que hi prenguérem part i, en el teatre Llorach, del carrer de Balmes, vàrem estrenar, com qui no diu res; el drama fantàstic de Gerhardt Hauptmann, *La Campana submergida*. En Ramon Cases ens va retratar i vàrem sortir a la llum pública en el *Pel & Ploma*.

En 1902 érem així. Fèiem pantomimes,

Ramon Cases. — Ball del Liceu (Col·lecció Mansana)

comèdia, música, i Marquina ens llegia versos. El que no vàrem fer mai, fou, amb la refinada excusa del bridge, plomar-nos els diners els uns als altres.

Ramon Cases havia estat un esportiu. Molt jove, quan a Barcelona a penes era conegut com a pintor; ja ho era per la seva bicicleta, una de les primeres que van rodar per aquests carrers. Després, se'l veu anar en tàndem amb Pere Romeu, el fundador, amb el nostre pintor i Miquel Utrillo, dels famosos Quatre Gats, on el plafó més gran d'un saló representava, pintats per En Cases, En Romeu i ell vestits de blanc, muntats en un tàndem.

A més a més d'altres esports que practicava, Ramon Cases fou, amb Josep Maria Rossinyol, Lluís Bosch Labrés i potser algun altre que no recordo, un dels primers a conduir automòbil per Barcelona.

En aquells temps, l'auto era una mena de màquina infernal i estrofolària, que contribuï a la popularitat ciutadana del pintor.

Ramon Cases va tenir la desgràcia, una vegada, d'atropellar una criatura a l'entrada d'un poble, amb tan poca sort que la víctima morí a conseqüència de les greus ferides rebudes. El pintor va indemnitzar, sense necessitat de procés, la família de la víctima.

Això sí, després, quan es disposava a fer alguna sortida en auto, deia als seus amics de la penya del Continental:

«No tingueu por que em torni a passar! Quan entri en un poble, aniré ben a poc a poc. Tinc por que entre la gent de fora hagi corregut la veu que he donat deu mil duros per la mort d'una criatura, i que, sabent que qui passa pel poble sóc jo, per cobrar la mateixa quantitat em tirin criatures de vuit en vuit sota les rodes.»

Al taller que ja he dit que tenia En Cases al passeig de Gràcia, es va sentir una vegada una lamentació ben pintoresca, que em sembla que val la pena de conservar.

En Cases havia dibuixat una tiple d'òpera, una dona d'una beutat excepcional, que cantava a Novetats i estava casada amb un italià, don Fortunato, marit completament d'òpera i d'aquells que, pel que es veia, tenen privat de treballar. Si alguna vegada l'in venien ganes, don Fortunato se les aguantava heroïcament.

La lírica beutat, tan formosa com coqueta, va entendre's amb un abonat, amb el qual acabà fugint, deixant abandonats

teatre, temporada, empresa i don Fortunato.

Aquest anava de cafè en cafè i de redacció en redacció, planyent-se del seu infortuni, fins que, ja no sabent a qui fer-lo saber, es va refugiar en el taller d'En Cases, el qual, amb sol·licit interès, es feia explicar els detalls de la fugida.

«Carà, carà... sí que és greu això que em conta. Quants anys portava de casat?»

I responia el marit, amb compunció: «—Dieci! Ah, Madonna, dieci anni... Mia moglie mi lascia dopo dieci anni di matrimonio... adesso ch'io cominciava a lavovrare!...»

En aquest taller féu En Cases el retrat de Benito Pérez Galdós. Una tarda, tot dibuixant, En Cases i l'Utrillo contaven facècies i anècdotes de la vida que havien dut a París. El retratat, Joaquim Pena i jo escoltàvem. Galdós només feia que riure. Tot d'una, el pintor diu:

«—Porque mire, don Benito, cuando nosotros hacíamos el bohémio...»

Interrupció vivíssima per part de Miquel Utrillo:

«—Alto! Casas lo hacía, pero yo lo era. —De manera, Utrillo— diu Galdós —, que usted vivía en París?»

«—Vivir — féu l'interpellat —, lo que se llama vivir, no; iba tirando.»

Una altra tarda, mentre Ramon Cases feia el retrat d'Angel Guimerà, parlava d'autos.

«—Jo, don Angel— deia el pintor —, ja he fet amb el cotxe tres vegades la volta a Catalunya.»

«—Jo, una i amb l'Aldavert — va dir En Guimerà.»

«—També en auto? — I ca! En tartana, en tartana — respongué el dramaturg.»

I En Cases, sense deixar de dibuixar, preguntà ràpid:

«—Quina distància diria que hi ha de Barcelona a Montserrat, don Angel?... Setze copes. No compto mai per quilòmetres, sap?, compto per tavernes.»

Ramon Cases havia compost amb Miquel Utrillo un vocabulari pictòric. Definicions d'aquest vocabulari són, per exemple, les següents:

Ramon Cases. — Ball del Liceu (Col·lecció Mansana)

Premis. — Són les sortides artístiques de les exposicions.

Oposicions. — Concurs de cartes de recomanació.

Marc. — Peça de fusta o de guix daurat, que es ven amb una tela mig pintada, que fa de torna.

Dintorno. — La processó que va per dintre.

Contorno. — Dibux fet amb torn: la paraula ja ho diu.

Composició. — Afanada a dreta, a esquerra i per tots cantons.

Natural. — Posicions ben artificials que es dibuixen.

Quadros de «generos». — Els de lanilla, de la roba de matalassos, els escocessos, etcètera.

Ideal. — Tenir una casa a l'Eixample.

Inspiració. — El descans de la mandra; l'anís del Mono; la rifa; el conyac; una hora tonta.

Tot això i molt més ho deien En Cases i l'Utrillo; ho deien al taller, al cafè, en aquells *Pel & Ploma* i *Forma*, de les quals Ramon Cases fou el mecenas, que no haurien hagut de desaparèixer mai, i que ens feien estar, a tot el jovent del meu temps, d'acord amb l'utillisc rodolí:

«Encara que escrit en broma,
és molt seriò el *Pel & Ploma*».

RAFAEL MORAGAS

URODONAL

neteja
la sang
intoxicada
per
l'àcid úric

L'URODONAL es
un bon preparat d'acció
eficax i el recomano amb
freqüència.

Dr. R. M. MIRA
Catedràtic de Fisiologia
de la Facultat de Medicina
de Barcelona

GRÀFIC INDICADOR
DELS LLOCS A ONT
ES LOCALITZA
EL REUMA

LAPERITIV

Mossèn Collell. — Aquest sant baró que s'acaba de morir no representa pas un home, ni un home que desapareix, sinó que l'acte del seu traspàs és la mort de tota una època i de tota una mentalitat especial. Mossèn Collell era com si diguéssim les runes dels monestirs de Poblet i de Santes Creus, barrejades amb els caliquenyos dels darrers carlins, i els altells negats dels excursionistes arqueològics, que duïen una pinzellada de separatisme reaccionari en les viseres d'unes gorres sublimes, mig de guarda-agulles mig de notaris; tots aquests elements de runa venerable, de xerimola niuguerrresca i de patriotisme dramàtic, mossèn Collell els portava arrapats a la seva còrpora, dintre d'aquella sotana magnífica i opulenta, que semblava feta d'un dels graus vells que utilitzen les catedrals gòtiques en l'època de setmaneta santa. La sotana de mossèn Collell semblava heretada d'un canonge llegendari, d'aquells que anaven pels pobles dalt d'una mula blanca amb un paraguai de color de rosa i es dedicaven a fer miracles, a comprar pollastres i a ensumar brots de farigola.

Les celles, el nas, les galtes, la barba i el sotabarba, els llavis exagerats de mossèn Collell, tot era d'un gòtic estrinxolat, ple de molsa i de poesia. Era un capellà vist amb vidre d'augment, més ben dit, era un capellanàs projectat com un somni damunt la pedra de Vich. La seva veu, una veu gramofònica, va ésser inventada per recitar versos d'aquells que arrossegueu una gran cua com una duquessa de mal geni. Mossèn Collell deia els versos fent-los passar primer per la campana sonora del seu nas; en el nas del poeta els versos trencaven un son i es deixaven caure a la trompeta de la boca amb una musicalitat de cascada tremolant. Mentrestant, el molí de vent dels braços acompanyava rítmicament el vers; el vestit del poeta semblava aleshores un gran vol de rates pinyades líriques al voltant del capítol gòtic del cap.

Mossèn Collell representava l'excursionisme patriòtic i la retòrica del ferro vell i de l'arròs autèntic; en aquesta retòrica s'hi gronxava com en un balanç damunt unes ratlles regades de fresc dintre el pati d'una rectoria rural. Mossèn Collell era un polític desenfrenat; en el seu diari tractava les qüestions nacionals i internacionals amb una bonhomia mürria i delicada; quan escrivia sobre qualsevol tema, un home se l'imaginava amb un davantal de cuina pantagruèlic i vigilant el punt d'una dotzena de costelles a la brasa.

Aquest capellà peculiaríssim havia passat per Roma, i la pompa italiana la feia reviscolar dintre dels seus mals endreços vigatans. La boca oberta del canonge — oberta com una cúpula ensorrada per una bomba — era plena d'anècdotes de gran to, amb els somriures d'aquells angelets tan carregats de ventre i de cuixes que esculpia el Bernini. Mossèn Collell era un *causeur* a la seva manera; potser la seva ambició hauria estat ésser un *salonnard* carregat de porpra al mig d'una dotzena de princeses estrictament catòliques i escardalenques. Això mossèn Collell ho es esbravava fent visites pels salons nebulosos i enteranyinats de Vich, amb pintures mitològiques agonitzants i aristocrates que criaven casquet i canari. Esbravava els seus dots de gran *causeur* en els casaments als quals era invitat, i en els quals sempre hi havia una senyora que li portava borregos i vi ranci i un pitet perquè no es taqués la sotana. Els seus sermons, les seves plàtiques de casament i de primera comunió tenen tanta força i tanta delicadesa com els seus poemes.

Mossèn Collell era també un poeta de balneari, en aquelles èpoques que els balnearis de Catalunya tenien un jardí, un gos, un vigilant i una taula rodona tota plena de xicres de xocolata.

El valor polític, social i literari d'aquest home no s'acaba mai; la història de mossèn Collell és la història dels Jocs Florals i la història del catalanisme des de les bases de Manresa a la Mancomunitat. Vich, aquesta immensa llosa arrebossada de terra d'escudelles voltada de blat, aquest tros de mescul irreductible del cor de Catalunya, era el presó i el paradís de mossèn Collell, perquè si a ell l'haguessin deixat fer s'hauria escapat de Vich, s'hauria enfilat dalt d'una barca i hauria voltat les mars tocant una gran trompeta i convertint els peixos a la religió de les sis gregues.

La sensació que donava aquest home, era la d'una vitalitat excessiva que s'encomanava als que l'escoltavem, una alegria, una ferocitat, una sensualitat i una intransigència absolutament medievals. La seva rialla era amplíssima, arribava a les orelles plena de reminiscències georgiques; més que una rialla semblava el belar de tota una ramada.

La corona de mossèn Collell era la seva teula, com la del doctor Torras i Bages, com la de mossèn Gudíol; més que una teula, era una teulada; però la de mossèn Collell era la més gran. Una teulada de masia de la plana de Vich, amb nius d'orenetes, amb nius de pardals, i amb gats negres enamorats que cargolen la medulla sota la lluna de gener.

Pobre mossèn Collell! Ha mort més vell que Matusalem! Pobre mossèn Collell, quia home tan profundament simpàtic!

JOSEP MARIA DE SAGARRA

El Consell d'Administració d'aquesta Companyia convoca els senyors Accionistes a la Junta General ordinària prescrita per l'article 20 dels Estatuts, per al dia 18 dels corrents, a les onze del matí, en el local social: Ronda de Sant Pau, 45.

ORDRE DEL DIA

Aprovació del Balanç i comptes de l'exercici 1931.

Els dipòsits d'Accions s'admeten en la Caixa social tots els dies feiners, de nou a dotze del matí, fins al dia 16 de l'actual.

Barcelona, 3 de març de 1932

El President del Consell d'Administració,

ALFRED ARRUGA

El Consell d'Administració d'aquesta Companyia convoca els senyors Accionistes a la Junta General ordinària prescrita per l'article 20 dels Estatuts, per al dia 18 dels corrents, a les onze del matí, en el local social: Ronda de Sant Pau, 45.

ORDRE DEL DIA

Aprovació del Balanç i comptes de l'exercici 1931.

Els dipòsits d'Accions s'admeten en la Caixa social tots els dies feiners, de nou a dotze del matí, fins al dia 16 de l'actual.

Barcelona, 3 de març de 1932

El President del Consell d'Administració,

ALFRED ARRUGA

El Consell d'Administració d'aquesta Companyia convoca els senyors Accionistes a la Junta General ordinària prescrita per l'article 20 dels Estatuts, per al dia 18 dels corrents, a les onze del matí, en el local social: Ronda de Sant Pau, 45.

ORDRE DEL DIA

Aprovació del Balanç i comptes de l'exercici 1931.

Els dipòsits d'Accions s'admeten en la Caixa social tots els dies feiners, de nou a dotze del matí, fins al dia 16 de l'actual.

Barcelona, 3 de març de 1932

El President del Consell d'Administració,

ALFRED ARRUGA

El Consell d'Administració d'aquesta Companyia convoca els senyors Accionistes a la Junta General ordinària prescrita per l'article 20 dels Estatuts, per al dia 18 dels corrents, a les onze del matí, en el local social: Ronda de Sant Pau, 45.

ORDRE DEL DIA

Aprovació del Balanç i comptes de l'exercici 1931.

Els dipòsits d'Accions s'admeten en la Caixa social tots els dies feiners, de nou a dotze del matí, fins al dia 16 de l'actual.

Barcelona, 3 de març de 1932

EN PLENA SELVA

Les incursions dels senglars

Considerant que la segona República és una regió glacial, estèril i inhabitable, un dia els senglars, després de fer diverses incursions alarmants, escaramusses sense importància, varen baixar a la plana en ramat, com disposats a una guerra.

A Barcelona, els jabalies han vingut en incorporació. Varen omplir el Palau de Projeccions i la gran Avinguda de l'Exposició. No es varen atrevir a demanar el teatre Olímpia i haurien pogut omplir la Monumental.

Les frases i els mots, escollits en el vocabulari més cantellut, esquincent les oïdes. Amb un programa com aquest, és impossible no fer un èxit d'entrada.

Seria, però, injust dir que la bona nova de la filosofia política dels senglars queia en terra eixuta o estèril. Assaonat i fangat de molt temps abans, el camp semblava propici al treball del senglar sembrador. El Lerroux dels temps en què li fou concedit el títol d'Emperador del Paral·lel sap com és

Angel Samblancat, José Antonio Balbontín i Rodrigo Soriano, «jabalies», diputats per Barcelona, Sevilla i Màlaga, respectivament

Què signifiquen la visita dels jabalies i aquesta gran afluència de gent? En aquesta hora, ara que tenim altra feina que el jabalinisme, ara que hem de preparar-nos per l'Estatut, la incursió dels senglars no és pas una visita molt agradable. No som xovinistes, però hem de fer constar que les ingerències forasteres més aviat han de pertorbar que normalitzar la nostra política. Però qualsevol explica aquestes coses a un senglar animat de fervor apostòlic. Tot el món — deu pensar un senglar conscient — és pàtria, tot el món és redimible. I com que vénen com a redemptors, potser hi haurà molta gent capaç de creure que ens veurem obligats a remerciar-los.

I com hem d'interpretar que acudís al Palau de Projeccions aquella gentada? Curiositat? El nostre públic considera el jabalinisme com un número de gran espectacle? És que el jabalinisme prospera? Evidentment deu haver-hi una mica de tot. Seria molt poc polític dir que l'exhibició dels senglars no inspirava curiositat al públic barceloní. Cada un d'ells és capaç de fer trontollar les esferes i de fer bullir una sala. Tot és molt senglar en l'estil jabalí: el pensament i la paraula. Les idees reboten pel sostre i les parets, i cauen com un còdol sobre la testa del ciutadà que vivia confiat ignorant que la segona República és una cosa putrefacta i vil que no mereix nom de dona honesta.

excellent la terra del Pla de Barcelona i en coneix aquella bona olor prometedora. Els experts diuen que els semblava trobar-se en un auditori dels bons temps de Lerroux. Hi havia, però, una diferència essencial: els jabalies ho feien molt més fort. En el Lerroux d'abans hi havia potser l'intent de desviar l'obrer del camí de l'anarquisme i potser també el d'evitar la formació d'un partit o d'una organització de classe. Potser té raó el Lerroux d'avui quan diu que no ha de rectificar res. Els jabalies d'avui pretenen apuntalar-se en els Sindicats i obtenir-ne la representació indirecta ara que aquestes organitzacions diuen que volen tornar a l'apòlitisme, desenganyades, com els jabalies, de la República actual.

S'ha fet tanta demagogia que han trobat molta feina feta, i ara el jabalí pot parlar francament d'una tercera República, que, segons els senglars, serà la bona. Posats a fer demagogia, els jabalies han batut el rècord. I és natural, perquè aquest art no té límits.

Arrelarà, granarà la llavor escampada pel senglar? Fa de mal dir. Però segurament no és inoportú observar que l'estil jabalí és molt més indígena — per no dir més nacional — que el comunisme. I promet tant o més. I sobretot no imposa doctrina ni disciplina de cap mena.

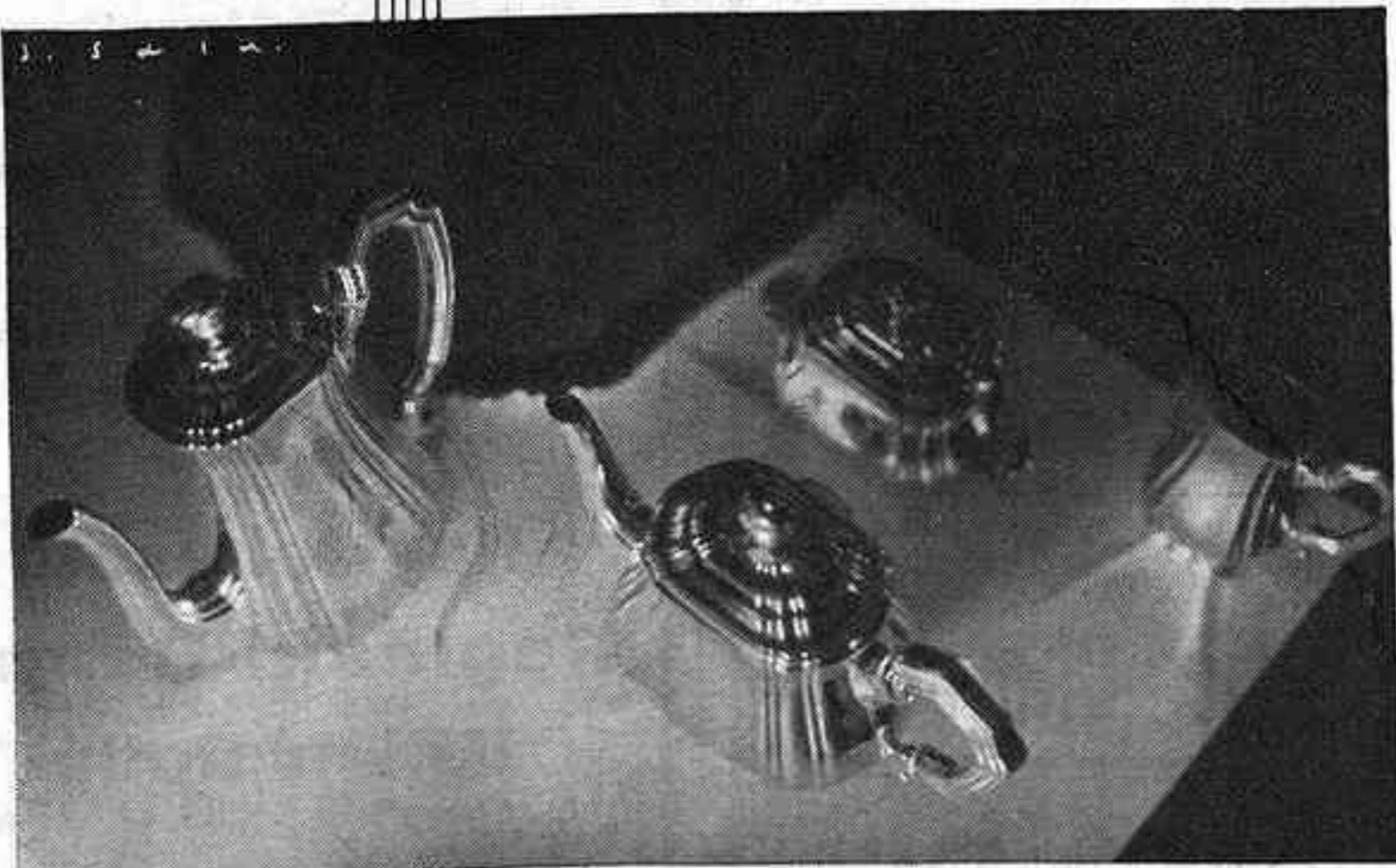
M. B.

PETITA ANTICIPACIÓ

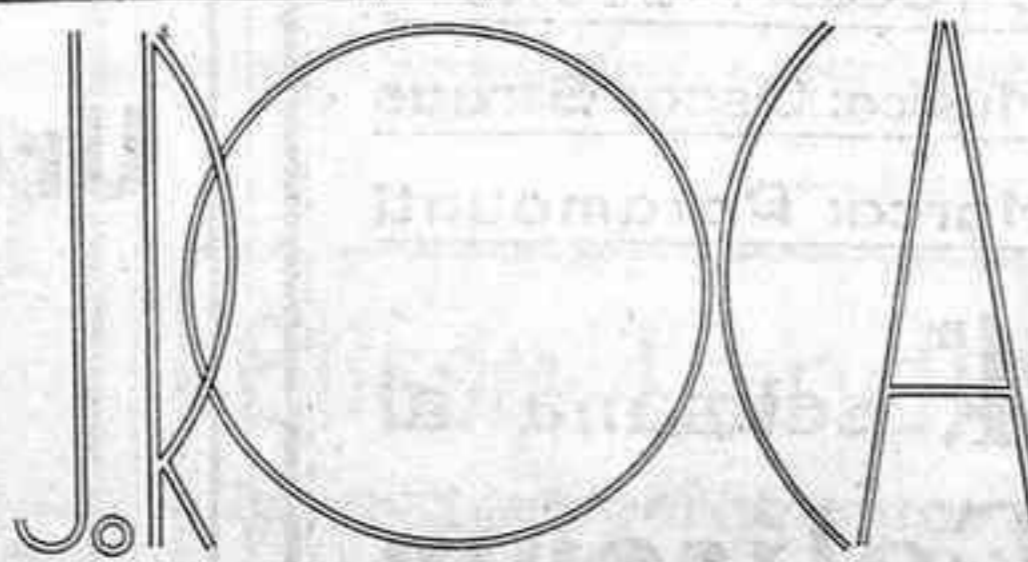

Quan les dones seran elegibles a França: un aspecte de la Cambra dels Diputats. (Guerin meschino, setmanari italià i, per tant, feixista i antifrancesc)

JOIER

PRESENTA EN PLATERIA EL MES NOU I ORIGINAL.

Rambla del Centre, 33 - Passatge Bacardí, 2

Mirant a fora

Un bon consell

Les forces aèries xineses de Xang-hai són manades pel general Tohjang-Hontxjang. Doncs bé, aquest alt dignatari de l'exèrcit xinès no és altre que l'aviador americà Bert Hall.

Aquest oficial és un especialista dels allistaments temporals a la disposició dels governs estrangers. Alguns anys enrera, oferí els seus serveis a Abdül Hamid. Després, anà a Bulgària, on estigué a punt de perdre la vida. Un dia, en un aterratge forçós, esclafà uns quants porcs, i els pagesos búlgars el volien linxar. No se'n sortí sense una copiosa pallissa. Des de llavors, entre els consells que dona als joves aviadors, no deixa d'haver-hi aquest:

—Sobretot, no aterreu allà on hi hagi porcs.

Davant Xang-hai

Els corresponsals de guerra fan córrer l'entrevista del general Uyeda, comandant en cap de les tropes japoneses que operen a Xang-hai, amb els delegats de la població fou una cosa divertida. Enumerà així les forces xineses que tenia davant seu:

—Hi ha un exèrcit xinès dit de Canton. Darrera d'aquest, n'hi ha un altre de reforç, vingut de Nankin, que no s'ajegirà al primer: només serveix per impedir que l'altre reculli.

Quan li van parlar de pau, va dir senzillament:

—No tinc inconvenient a firmar la pau; però, amb qui? Prometo deu mil dòlars a qui em doni la llista completa del govern xinès.

S'ha acabat el "free trade"

El dia primer d'aquest mes serà una data en la història d'Anglaterra, la data que marca l'acabament del free trade i el començament d'una era de protecció! Els diaris conservadors estan convençuts que, gràcies a això, la Gran Bretanya coneixerà una època de prosperitat.

La vigília del primer de març tots els ports anglesos han estat envaïts per vaixells de tot arreu, afanyats de descarregar llurs mercaderies abans de l'aplicació de les noves tarifes, amb molt poca satisfacció dels duaners, que es veïeren aclaparats de feina.

Profecies per aquest any

Les ha fetes lord Allen of Hurtwood, treballista dels que han aprovat la constitució d'un ministeri nacional, en un assaiguet rotolot. L'esdevenidor del partit treballista està en joc. Són en forma de dilema, tan simple que és difícil que la complexitat de la vida es presti a conformar-s'hi:

«1932 veurà, o la rehabilitació d'Alemanya a Europa, o una nova conflagració europea (els francesos al Ruhr i una ofensiva russa).

«1932 veurà, o la solució del problema indi, o l'Àsia abocada a una catàstrofe com no n'hem conegut d'altra en tota la nostra vida.

«1932 veurà, o el desarmament del món, o la represa de la més gran cursa dels armaments que s'hagi fet mai.»

Competència d'amabilitat

H. J. Greenwall, corresponçal a París, durant vint-i-cinc anys, d'un diari anglès, publica ara els seus records sobre les personalitats i els esdeveniments polítics que ha vist de prop. Entre altres, explica aquesta anècdota de la primera entrevista de Briand i Stresemann a Ginebra.

Es passejaven agafats del braç, sense dir-se gran cosa perquè Stresemann, aleshores, no entenia una paraula de francès, i Briand no ha sabut mai l'alemany.

Tots dos s'aturen davant un superb automòbil de marca alemanya.

—Ah! ah! ah! —exclama Briand amb senyals evidents d'admiració.

Més endavant, passa un luxós auto francès.

—Ah! ah! ah! —fa Stresemann, esforçant-se de traduir una admiració que desitja almenys igual a la del seu col·lega francès.

"Chewing gum"

A propòsit de la mort — ja constatada actiu de Wrigley, l'inventor de la goma de mastegar, The Observer explica que una vegada, a Chicago, en el transcurs d'una representació d'El marxant de Venècia, la gran actriu Ellen Terry perdé completament el fil del seu discurs, gràcies al chewing gum. Ellen Terry, en el paper de Pòrcia, havia arribat a aquell passatge tan patètic en què pronuncia, davant el tribunal, l'elogi de la generositat. Però, mirant els membres del Consell dels Deu que tenia al davant i que eren simples comparses, malgrat llurs sumptuoses vestidures, s'adonà que totes les barres dels jutges es bellugaven amb un mateix moviment; no n'hi havia cap que no mastegues goma, i l'estranyesa d'aquest espectacle la deixà parada i sense memòria del seu paper.

Els cavalls de Walter Scott

Els anglesos es disposen a celebrar el centenari de Walter Scott, que, malgrat tot, encara conserva la seva popularitat entre els lectors anglesos.

Quan morí, ara fa cent anys, una multitud incomptable formà en el seguici fúnebre. Es conta que els dos cavalls enganxats al cotxe de morts eren els mateixos que cada dia passejaven l'illustre novel·lista pels voltants d'Abbotsford. Tenia el costum d'aturar el cotxe en un indret pintoresc, des del qual podia contemplar el curs sinuós del Tweed. El dia de l'enterrament, els cavalls s'aturaren, maquinalement, al lloc de costum.

Era en 1832, en ple romanticisme, i un fet així, explicable per l'habitud, va tenir la força d'emocionar a tothom.

UN PERILL PER LA PAU EUROPEA

Adolph Hitler

Alemanya, després de la guerra, ha perdut la carta de navegar.

Com ha succeït després de totes les sotragades que han commogut profundament els pobles, en caure la monarquia, que era la raó del seu ordre establert, Alemanya s'ha debatut en mig de mil lluites violentes, sense trobar un nou ordre que enquadrés el seu futur desenrotllament. Un sol sentiment era comú a tota la nació: l'orgull ferit del poble vençut després d'haver-se cregut el més po-

poder aprofitant els mitjans legals que dona la Constitució. Hi ha un sector exaltat que vol apoderar-se'n per la força. Goebbels i Strasser representen aquesta tendència. Fins sembla que són ells qui han obligat a Hitler a presentar aquesta candidatura, cosa que provocà, al principi, la resistència de Hitler, que veia en una possible derrota la fi de la seva carrera política. D'aquesta manera, la fracció exaltada de la dreta juga amb dos jocs de cartes. Si guanya Hitler, tindran el poder; si no — pensen — el pendran.

Hindenburg i els seus nets

I aquesta última teoria és la més inquietant. La campanya electoral es porta amb una violència tan gran i en mig d'una demagogia tan desenfrenada per part dels nacionalistes que, si s'imposa el sentit comú, i Hindenburg triomfa, no seria estrany — a menys que aquesta victòria fos esclatant — que les passions contingudes durant tant de temps esclatessin en aquell moment.

Les autoritats estan fortes en les seves posicions i estan decidides a fer respectar la Constitució costi el que costi. Però tothom espera la tarda del diumenge amb la inquietud que provoca la incertesa d'un esdeveniment transcendental, el color del qual no podem pas predir.

Aquest estat febril d'Alemanya repercuteix a tot Europa. En la seva política exterior tots els partits han sostingut les reivindicacions del poble vençut. Adhuc essent partidaris d'una política més realista, ni els socialistes s'han atrevit a parlar amb altres termes que els d'un poble que té molt a reclamar. Aquesta manca de valentia per part

deros de la terra, sentiment que li fa encara més difícil de trobar aquest nou ordre que en una confusió d'idees cerca desesperadament.

En l'estat caòtic i de guerra civil en què es troba l'Alemanya actual, no és estrany que les idees i els personatges més extravagants trobin una certa popularitat. Les coses van malament i el poble cerca el pareddac que ha d'arranjar-ho tot màgicament, sense veure que no és amb la submissió de tota una nació a un home sinó en l'esforç col·lectiu de tot un poble on trobarà la solució dels seus problemes.

En mig del nerviosisme d'un poble que es creu a dos passos de la desfeta, totes les propagandes extremistes troben terreny abonat, i per a encarrar-se amb el perill d'una victòria nacionalista que l'estat actual d'Alemanya ha pogut, tots els partits republicans han hagut d'aplegar-se sota el prestigi de Hindenburg, el vell mariscal que amb els seus vuitanta quatre anys d'edat té més de deixalla històrica que de governant sencer. Hindenburg per als republicans representa la consolidació del règim actual, malgrat la seva ascendència, i representa el Dret i la Llibertat i la solució dels problemes dintre l'esperit de la Constitució de Weimar. I al seu voltant s'aplega tota la gent de sentit comú. Davant d'ell, Hitler és l'home de les promeses fantàstiques; la panacea per a tots els mals, i que pel sol fet de pendre les regnes del govern, ha de fer que Alemanya torni a tenir l'esplendor de l'hora imperial.

Com és ben sabut, el president de la república alemanya no és solament una figura representativa, sinó que arribat el moment adhuc podria governar sense el funcionament de l'engranatge parlamentari. Si Hitler triomfa, no tardarà pas gaire a posar en joc aquestes prerrogatives presidencials. El seu pensament és d'establir a Alemanya una dictadura legal.

Dintre del nacionalisme alemany hi ha diverses tendències, dividides per greus discrepàncies. Cap fracció, però, no és prou forta ni compta amb homes de prou prestigi per a imposar-se a les altres.

Hitler, dintre del nacionalisme, representa el sector moderat que vol conquistar el

dels socialistes de parlar al poble en un llenguatge sense engany, fa que tots els sectors d'Alemanya vegin el país esclavitzat sota l'imperi dels vencedors. Però si la victòria és dels nacionalistes, que han portat tota la campanya contra la intel·ligència entre els pobles, aquestes reivindicacions que sempre ha sostingut Alemanya pendran un humor més violent i faran més difícil la mútua comprensió entre vençuts i vencedors, base d'una pau estable.

El moment és d'una gran transcendència per a Europa. Del triomf de Hindenburg o de Hitler depèn un alliberament dels esperits o un agreujament del problema europeu, allunyant la possibilitat de portar a cap la visió constructiva de Briand, el malaganyat: els Estats Units d'Europa, única solució de l'inquietant problema de la pau en el nostre continent.

I el triomf de Hindenburg, en l'elecció presidencial del 13 d'aquest mes, no pot donar-se pas per segur. Sembla difícil que el vell mariscal reuneixi els divuit milions de vots que li caldrien per a la reelecció, comptant que per molts socialistes serà massa amarg de votar l'home que encarna la tradició conservadora i militar, tot i que, de no votar-lo, només Hitler en sigui l'avantatjat. És amb aquesta esperança que compten els comunistes. Potser caldrà repetir l'elecció el 10 d'abril, i per aleshores els resultats encara són de més mal preveure.

W.

SASTRERIA CAMISERIA F. VEHILS VIDAL
Plaça Universitat, 7
Portell de l'Àngel, 34

Rebudes les darreres novetats del país i estranger. - Tall i confecció insuperables, a preus sumament BARATS

Societat Tramvia de Barcelona, Eixample i Gràcia

Es prevé a tots els senyors Accionistes que, a partir de la publicació d'aquest anunci, **TRAMVIES DE BARCELONA, S. A.**, pagarà la indemnització de deu pesetes (10' - ptes.) que, per l'exercici de 1931, correspon a cada una de les Accions en circulació de la nostra Societat.

El pagament s'efectuarà tots els dies feiners, de deu a dotze, a la Ronda de Sant Pau, 42, principal.

Barcelona, 5 de març de 1932
L'Administrador-Delegat,
ALFRED ARRUGA

CAMISERIA FITO
BARCELONA

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

A F I S A

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIU

LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

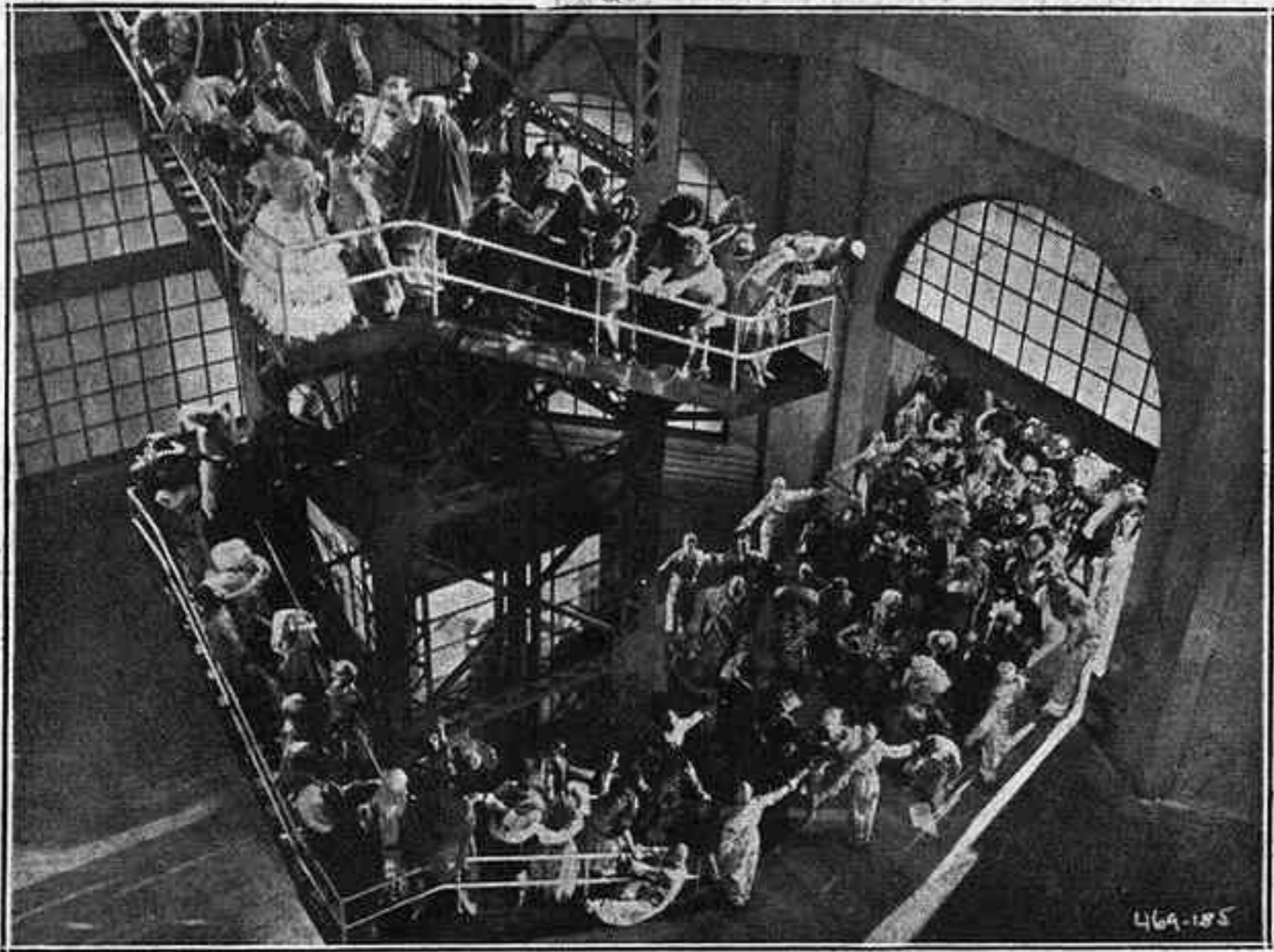
Les darreres estrenes

Un film de Cecil B. de Mille és una cosa que val la pena de considerar. Ell és avui, amb Fred Niblo i D. W. Griffith, un dels veritables veterans de la cinematografia. Gran virtuós en l'art de jugar amb les imatges, dominant amb destresa les lleis de la composició cinematogràfica, té sempre la dèria de les tesis; els seus films abriguen sempre intencions.

El seu film *Madame Satan* és un gran

ésser fidel a l'atmosfera trivial i beneita del seu assumpte, i així ha muntat una sèrie de quadros, a base de plomalls i purpurina, dins el pitjor gust del gènere.

Tanmateix la idea d'aquest ball de disfresses a dalt d'un dirigible no deixa d'ésser una idea brillant i molt apta per a l'expressió cinematogràfica. I el fi de festa és alguna cosa més que una idea brillant: és una idea excel·lent. Obligats a abandonar el

Del film «Madame Satan»

espectacle, si no en el sentit qualitatiu, en el sentit quantitatiu, i una bona comèdia de costums. Quasi diríem un film còmic!

Es un espectacle de la vida moderna en el sentit estricte que aquest adjectiu té precisament en el cinema, i un espectacle en el qual sempre ressona d'una manera persistent la nota irònica. Una sátira que abasta, cap a la fi, un to pompos i grandiloqüent.

Sense prejutjar per res la unitat del film, aquest es desintegra espontàniament en dues seccions. Hi ha una primera meitat vodevil·lesca, portada amb molta gràcia. Un marit que es diu incomprès, que no s'aval amb la dignitat i el seny que la seva muller posa en llur vida conjugal. Com que l'estrepit i les ximpleries són el que l'aparten de la llar, la seva muller es disposa a ésser la dona més ximpler de la ciutat, ja que això és el que cal per retenir el marit al seu lloc.

La segona meitat és estrictament espectacular. Hi ha en ella una fantasia desbordada d'un mal gust evident, però potser intencionat. L'autor ha volgut visiblement

navili aeri que la tempesta amenaça destruir, els invitats amb llurs paracaigudes es llancen a l'espai. És llastima que es noti massa el trucatge en aquestes darreres escenes, en les quals persisteix aquell esperit de sátira que ja apunta des del començ.

Llevat de l'esposa, els altres personatges són dibuixats amb aquell sentit de la caricatura que ens feia dir que *Madame Satan* era quasi un film còmic. Les situacions enginyoses en què l'autor els posa fan que aquesta farsa sigui instructiva. En la qual cosa es veu la vocació de moralista que anima tothora l'autor de *La incrèdula* i d'*Els deu manaments*.

L'autor es pren seriosament aquesta vocació? Heus ací una qüestió! Cal sempre estar previnent davant d'aquests americans que són uns formidables financers. Sigui el que sigui, *Madame Satan* és un espectacle que distreu i que fa gràcia.

La divorciada és un film excel·lentment interpretat per Norma Shearer, que fa una tasca realment sorprenent adhoc tractant-se d'ella, que tan legitimament té guanyat el prestigi d'una bona actriu.

El film, no es pot negar, és fet amb habilitat, però queda un bon tros desigual, poc coherent, amb una certa dispersió que prové de voler-se encarrar amb un assumpte extremament complex, que posa en joc una pila d'existències, els fils de les quals fan de mal relligar d'una manera simple i harmoniosa que permeti al film d'abastar aquella claredat i unitat que li demanem.

El millor del film, per aquell que es preocupa abans que res del cinema, és la manera com el diàleg, per cert molt abundant, segueix amb desembaràs el moviment del film. I això que, com diem, es tracta d'un diàleg abundant; però tant li fa! Tot veient aquest film hom comprèn que la tara dels films parlants no és que els personatges hi parlin molt, sinó la dificultat d'engrapar el diàleg dins el ritme, sense perjudici de l'un ni de l'altre.

Un film que acaba bé, que parla a favor del matrimoni i que vol fer veure que el divorci moltes vegades és el fruit d'una mala inspiració, de l'impuls d'un moment, d'un moment destinat a no perdurar.

Es a dir, que els protagonistes del film es casen, es descasen i es tornen a casar. En un país on les facilitats que troba l'aplicació del divorci provoquen una veritable epidèmia de mals entesos conjugals, no és sorprenent veure de tant en tant films que se n'alarmen. La divorciada no és el primer, ni el segon! En seguiran d'altres? J. P.

PANORAMA

El cinema a la Universitat

Les dues darreres conferències del curs sobre cinema, que amb un èxit tan viu, tan admirable, està donant-se a la Facultat de Filosofia i Lletres de la nostra Universitat, han estat dues fites del més gran interès. La de dissabte fou a càrrec del nostre crític En Josep Palau. Quan Guillem Díaz Plaja, director del curs, féu la presentació del disertant, féu notar que la conferència de Josep Palau pendria jerarquies de llició. I així fou, en efecte. Amb un rigor estrèssim, amb un encadenament mental admirable, Josep Palau donà una lliçó de concreció i de profunditat. Els nostres lectors coneixen ja per la premsa diària el contingut de la conferència. Ací cal remarcar solament el seu to universitari normal, la seva vigor científica, filosòfica. En la intenció de l'organitzador d'aquest curs devia haver-hi segurament el desig vehement que aquestes conferències tinguessin una arquitectura sòlida i una voluntat profunda de concepte. Que tinguessin molt més de classe que de charla. I Josep Palau ha aconseguit meravellosament bé aquesta voluntat. Si algú hi hagués — encara! — que dubtés que el cinema pot encarrar-se d'una manera transcendental i profunda, la conferència de Josep Palau devia ésser suficient per desmentir aquesta suposició. MIRADOR es congratula de l'èxit franc, esclatant, obtingut pel nostre crític.

Ahir, dimecres, ocupà la «càtedra de cinema» Maria Luz Morales, un dels esperits més fins i més sensibles del nostre món literari. El tema — «La moda y el cinema» — li serví per a palesar la seva preparació, acurada i la seva harmoniosa concepció del tema. Maria Luz Morales fou aplaudidíssima.

Dissabte, dia 12, Lluís Muntanya parlà de «Literatura i cinema».

La producció japonesa

Tothom a qui es preguntés quin és el país més fort productor de films, respondria sense pensar-s'hi gens: els Estats Units.

Doncs bé, la veritat és tota una altra. El país més gran productor de films és el Japó, per estrany que sembli. L'any passat en realitzà 790, i els vengué tots, mentre que els Estats Units a penes si han venut la meitat.

Cal dir que el programa d'una sessió de cinema, al Japó, comporta aquells 10.000 metres de film, raó que ajuda a explicar que aquest país pugui ésser un gran productor de films malgrat que l'exportació no pugui passar d'uns certs límits.

Una part de la producció japonesa és muda encara. En aquest cas, i tal com hem vist en els cinemes primitius un explicador, al costat de la pantalla, s'encarrega d'informar el públic recitant tot el que cal perquè aquest còpi bé la intriga i els detalls. Aquest explicador pronuncia els diàlegs a la manera dels actors japonesos.

Durant dos anys, el Japó negligí el sonor. Per fi, s'hi llançà, construint ell mateix els aparells de presa i reproducció de sons.

Cada dia tenen més tendència a desaparèixer els films del Japó tradicional, per seguir el gust nordamericà o europeu; fins operetes amb les seves cançons banals.

Realment, però, segons testimonis de confiança, l'únic rècord que el Japó pot apuntar-se, en el camp cinematogràfic, és el de la quantitat.

La televisió

Fa temps que se'n parla, i cada dia una mica més. Potser no tardarem gaire que la televisió serà un fet pràctic. Llegim que un gran circuit de sales de cinema angleses acaba d'adquirir una patent de televisió i amenaça amb instal·lar la televisió, en tots els seus locals de províncies. Difondrà els films des de Londres, els quals seran projectats simultàniament en vint-i-vuit poblacions angleses.

Es diu també que no serà difícil d'instal·lar-se un aparell de televisió a casa: vindria a costar de 900 a 2.500 pessetes.

Si això es realitza, caldrà preguntar amb quins diners es faran els films.

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11 Tel. 11655

PROXIMAMENT AL CATALUNYA

un DOBLE programa universal

SOBORNO

per Sue Carol i Dorothy Revier

EL TENORIO DEL HAREM

en castellà

per Lupiá Tovar, Manuel Arbó, Slim Summerville

TIVOLI

AVUI

La pel·lícula premiada amb l'estàtua d'or com la millor interpretació de l'any

La Divorciada

per

Norma Shearer

Producció: Metro-Goldwyn-Mayer

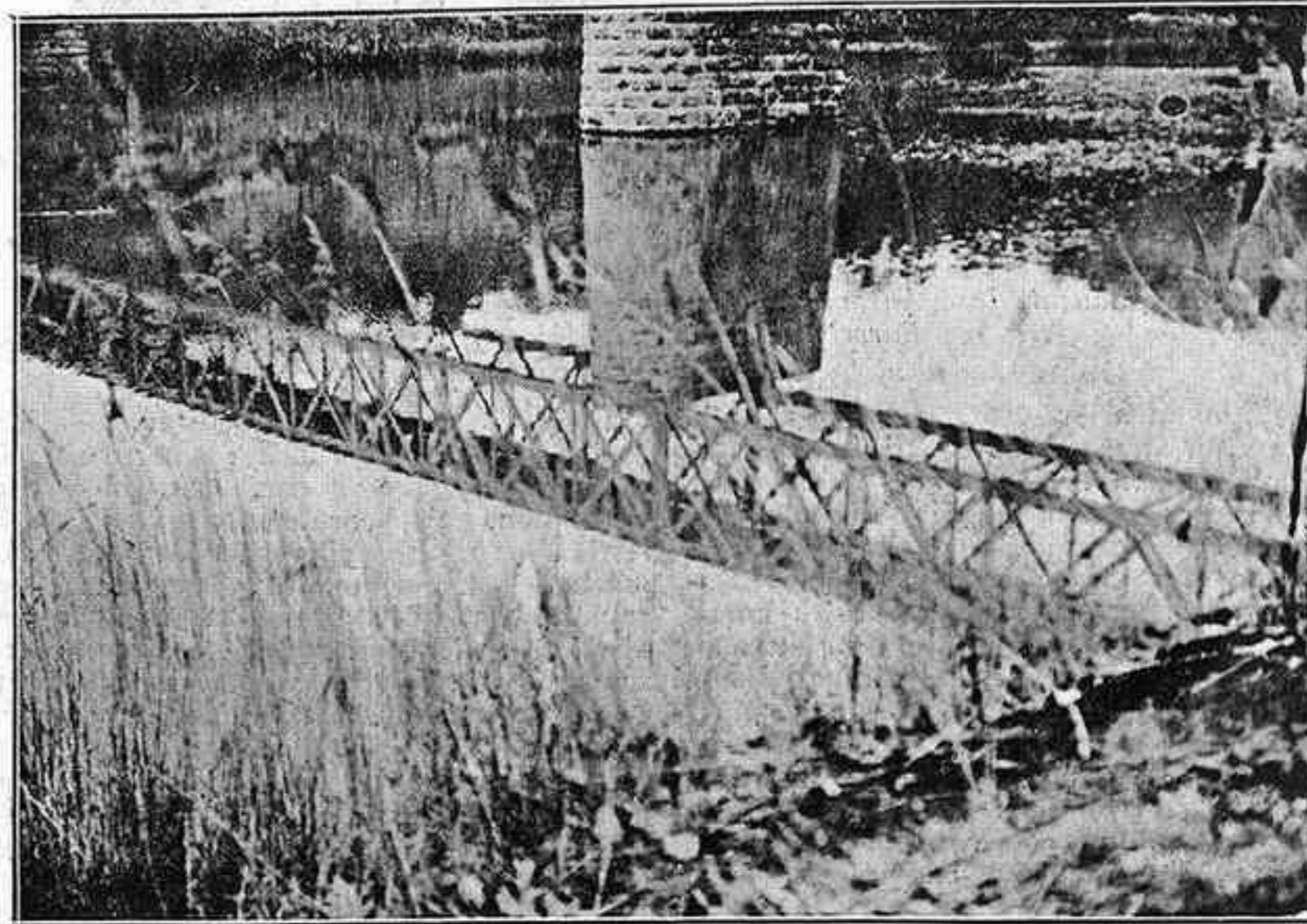
UN CONCURS DE CINEMA AMATEUR

Films elementals

No som ara nosaltres els que hem de subratllar l'interès i la importància d'aquest primer concurs català de cinema amateur, organitzat pel Centre Excursionista de Catalunya, que ha permès aplegar i sotmetre a l'examen d'un públic culte i entusiasta, i d'un jurat compost per diversos elements de la crítica i de les arts, una pila de cintes sobre els més diversos temes, rodades per aficionats, amb un equip material mí-

cintes, que reduïdes a la meitat haurien procurat una excel·lent impressió, i que ara presentades íntegres han amenaçat de fatigar el públic. Tanmateix hem tingut ocasió de veure ja moltes coses reeixides, trets de malícia cinematogràfica, fotografies impecables i un bé de Déu de coses de Catalunya.

Impossible parlar de tot, ni tan sols de donar una llista de títols. L'espai ens manca, que les games no. Diguem que el millor que

Reflex a l'aigua, d'un film amateur de D. de Caralt

nim i les més de les vegades sense altra dèria que cercar un esbarjo que no devia traspasar els límits domèstics.

El nostre amic Angel Ferran, que s'ha fet entre nosaltres un excel·lent propagandista del cinema amateur, ha parlat d'aquestes coses amb una extensió que ara ens dispensa d'insistir sobre el que podríem dir-ne la teoria general del cinema amateur.

Tot veient aquests films elementals, hom no pot sinó reflexionar sobre les regles més fonamentals de la composició cinematogràfica, i a la llum d'aquests exemples precisos, que són aquestes cintes modestes, comprendre amb la màxima claredat el que és el cinema i el que no és.

Hom veu, per exemple, com és estesa la confusió entre cinema i fotografia, tament que moltes cintes presentades no són sinó una col·lecció de fotografies més o menys reeixides, sense que cap preocupació de relligar aquelles vistes o escenes sota una idea directriu n'ordeni la successió. El film és quelcom que cal comprendre, adhoc el pur documental. És aquesta una veritat elemental i que està a l'abast de tothom. Cal absolutament el sentit de l'ordre.

Una altra cosa importantíssima és el muntatge. És molt comprensible que l'autor d'un film amateur estimi per un igual tots els moments de la seva obra, però, en proposar-la a una exhibició pública, s'hauria de decidir, per dolorós que això li fos, a tallar tot el que és secundari, en benefici del que és més important. És així que hem vist

hem vist fins avui és el film sobre Montserrat presentat per Delmir de Caralt amb el lema: *De graons en graons pujaré fins al cel*. Una cinta rigorosament ordenada entorn d'una idea directriu, la idea de Montserrat com a muntanya santa i el culte de la Verge com a objecte del pelegrí, que en el film és un cec que fa via amunt, descalç i passant, sense veure-les, entre les meravelles de la muntanya que la camera va registrant. Adhoc algunes escenes que semblen gratuïtes, com són unes fotografies de jocs i reflexos d'aigua, es troben relligades al fil de l'assumpte, per tal com no són sinó imatges contemplades pel noi que serveix de guia al cec.

El mateix autor ha presentat una bobina sobre l'aquàrium del Parc que és una preciosa indicació del que pot ésser el film instructiu purament amateur, el film educatiu que el mestre podria realitzar amb el concurs dels seus alumnes.

Un viatge a Mallorca, una bobina excel·lent de fotografia sobre la regió tortosina de l'Ebre, un viatge a l'Algeria i Sahara, que malauradament no ha estat possible premiar per no ajustar-se a les bases del concurs, i una cinta divertida sobre l'Alt Bergadà, han estat també coses força dignes de tenir-se en compte.

Un concurs que ha de servir d'estímul als concursants i els ha d'incitar a superar-se en el segon concurs que esperem veure organitzar l'any que ve.

J. PALAU

Si compareu tots els espectacles de Barcelona tornareu a veure

per

Maurice Chevalier

Director: Lubltsch

Música: Oscar Straus

Marca: Paramount!

4ª setmana al Coliseum

El públic diu, després d'haver assistit a la seva estrena, que és la més bella fantasia de CECIL B. DE MILLE

Madame Satan

PRODUCCIO

METRO GOLDWYN MAYER LA PEL·LÍCULA MERAVELLOSA

Intèrprets:

Kay Johnson
Reginald Denny
Lilian Roth

AVUI AL

Urquinaona

♦ Degut al llarg metratge de la cinta, es prega la puntual assistència.

♦ Es despaxen localitats per avui, demà i demà passat.

AVUI AL
FANTASIO
L'OPERA CANTADA EN FRANCÉS

PIRETERIA

I SE ACABÓ EL AMOR!

LILIAN HARVEY
ANDRÉ ROANE
AMAND BERNARDI

Un film deliciós que demostra que és inútil lluitar contra el destí si el destí és Lilian Harvey

SONORA

EL TEATRE

LES ESTRENES

Carles Soldevila, Un pare de família (Teatre Romea)

Sembla que, per fi, l'empresa que regenta el nostre teatre del carrer de l'Hospital, després de les seves darreres provatures, ja en favor de l'analfabetisme xiroi, ja en favor de la truculència sensacionalista, que tan mal resultat es veïe que donaven, s'ha decidit a dedicar-se al cultiu de l'art teatral.

Vam veure com aquesta nova tongada s'iniciava amb l'estrena d'Anna Maria, de Bartomeu Soler, i suara hem vist com con-

Es clar que hi ha moltes coses que ens les podem explicar anant a parar als models universals i, llavors, això que acabem d'oïr risca molt de no tenir cap ni peus. Però quina és la sàtira de costums, en teatre, de la qual hom no pugui fer remuntar els orígens fins a Molière i, si voleu, fins més enllà i tot?

L'aguda observació dels caràcters, l'estudi de la societat en què aquests viuen, l'atac

Muñoz Seca i "La Oca"

Casimiro Ortas és aquell excel·lent actor de sarsuela, tan conegut i apreciat a Barcelona per les seves llargues temporades al desaparegut Eldorado, al qual les obres, bones o dolentes — tant li fa — servien de pretext per descabellar la seva gràcia personal; l'actor que solament treient el nas pel bastidor en té prou per fer trencar de riure els espectadors, ve aquesta vegada a Barcelona, i precisament acompanyat de don Pedro, l'autor d'aquelles formidables ximpleries teatrals, moltes vegades fàrcides d'enginy autèntic, malgrat llur estrafofolarisme.

Bé. Don Pedro i don Casimiro són dos que en fan un. Si el darrer és considerat entre els actors i el públic com l'as de la gràcia personal, d'allò que els castellans anomenen gràficament *sombra*, malgrat les obres que representa de vegades, don Pedro és igualment, entre els actors, l'home de la gràcia i de l'enginy i això a despit de les obres que escriu. És complementen, es completen. Don Casimiro és l'interpret ideal d'aquestes obres estrafofàries. Don Pedro és, igualment, l'autor ideal per a l'esmentat actor. Ambdós col·laboren. Hi posen tanta quantitat d'enginy l'un com l'altre. Demés d'ésser col·laboradors, resulta que són uns monàrquics exacerbats i dignes de millor causa.

Què té a veure el monarquisme amb el teatre? podeu pensar. Al primer cop d'ull pot semblar que l'una cosa no tingui res a veure amb l'altra. Doncs ara ho veureu, si en té o no en té.

Tenim que don Pedro ha escrit una obra retolada *La Oca* i que aquesta la representa don Casimiro. Don Pedro l'ha escrita amb el propòsit de ridiculitzar tota mena d'extremismes, començant pel comunisme i acabant per l'Estatut. El comunisme hom ha intentat ridiculitzar-lo amb franquesa; l'Estatut cal que ho sigui d'esquillentes. Don Casimiro col·labora en aquesta tasca amb un gran entusiasme.

No hi ha res a dir en contra. Les intencions dels homes són respectables sempre, sobretot quan són sinceres. I tanmateix hom ja sap que darrera de la sàtira, del ridícul s'hi sol amagar una noble intenció de moralitat. La feina de cercar el cantó grotesc o ridícul, tant de les idees com dels homes, o de les idees a través dels homes, i exposar el resultat al públic, revela un afany lloable de corregir aquests defectes. És clar, però, que no n'hi ha prou amb la intenció. Cal, principalment, reeixir en el resultat; en aquest cas l'obra. I cal, sobretot, tenir en compte que la finalitat perseguida per l'autor, allò que de retop vol enlairar fent-ho contrastar amb el grotesc, amb el ridícul que puguin contenir tots els extremismes, sigui efectivament quelcom d'enlairat. Es comprèn i és lògic que hom blami la maldat, la hipocrèsia, la vilesa i l'enlairament de la bondat — temes eterns — mitjançant l'eina aguda de la sàtira. Però fer servir el blasme, enc que grotesc, damunt dels extremismes, des dels més accentuats fins als blancs, per tal d'exaltar dissimuladament l'isme monàrquic, és excessiu. No hi ha ningú que, de bona fe, sigui capaç, que cregui en les excel·lències d'un monarquisme, majorment si és borbònic. El senyor Muñoz Seca es troba, amb aquesta obra, més a prop del capellà rural que fa prediquetes lamentables contra el nou estat de coses que del teatre. El senyor Muñoz Seca té el pap ple de verí perquè li enderrocarà el seu règim preferit, i esbrava la seva bilis volent posar en ridícul els extremismes. I com que no s'està de res, també n'hi ha per l'Estatut, amb el qual fa un xisto de calendari.

Avui el monàrquic, sigui autor de teatre més o menys Muñoz Seca o no ho sigui, es troba en un estat d'ànim especial. No s'atreveix a dir mal directament del nou règim. Ho fa de biaix. No critica francament els extremismes. Només parla i els exagera els perills de l'extremisme. Vindrà el caos, la misèria, la flamarada roja de Moscou que s'acosta, etc.

Tot això, però, no tindria res de particular si, a fi de comptes, *La Oca* tingués un valor, una qualitat. Resulta, però, que no el té. És, si fa no fa, com totes les seves. Una cosa estrafofària en la qual, de vegades, apunta un enginy de bona llei, emmercat en l'accident, en l'anècdota, mai en la visió, en la concepció. L'extrafofolarisme, el desllorigament dels tipus, la manera arbitrària de manejar l'idioma, és ací el que dona una major importància; l'essencial, a segon o tercer terme, quan no enlloc.

El seu teatre fa pensar en el circ eqüestre, en els malabarismes i les cabrioles dels gimnastes o dels *jongleurs*. Hi ha xistos més difícils que el doble o el triple salt mortal. Tipus que gesticulen i es deslloriguen molt més que el famós *hombre serpiente*.

L'art de l'Ortas, per la seva banda, té una semblança sorprenent amb el de Muñoz Seca. Sacrifica, per bé que amb gràcia, el dibuix del tipus al detall còmic, al recurs d'efecte segur.

La Oca és una farsa? Vol ésser-ho. No passa d'un desfogament. L'autor, després d'haver-la escrita, deu haver pensat segurament que també ha contribuït a posar una pala de taronja sota les rodes del carro. Val més que ell s'ho cregui que no pas que efectivament fos així.

Consti que no n'hauríem parlat si no sabéssim que dies enrera, al Poliorama, va haver-hi una mica de sorollet monàrquic durant la representació d'aquesta obra. Perquè no val la pena.

JOAN CORTES

JAUME PASSARELL

fi i discret d'uns vicis determinats, la fiblada contra el cantó ridícul d'uns costums, la presentació exemplar dels contrastos, amb més o menys ironia, amb més o menys emoció, etcètera, són qualitats que, si fa no fa, integren totes les comèdies satíriques de tot el món. No són pura creació de cap personalitat, sinó que cada personalitat les ha practicades amb les diverses modalitats que neixen del seu mateix temperament.

I en el teatre de Soldevila, si hi ha tot això, també hi ha alguna cosa més. Hi ha — especialment en aquest *Pare de família* estrenat a Romea — un ambient ben nostre, un ambient barceloní, ben viu, ben d'ara i de sempre. No és una sàtira transposable a qualsevol clima i a qualsevol poble, sinó que és d'aquí i no pot ésser d'enlloc més. Aquest ambient no és creat tan sols per aquells detalls i aquelles al·lusions que es poden portar d'una obra a una altra sense que en pateixi l'essència de cap de les dues, sinó que neix de les idees, dels sentiments, de la manera d'ésser íntima de cada personatge i del medi que l'envolta.

El pobre senyor Buxareu, que és el tipus central de la comèdia, és dibuixat amb veritadera traça. Un home violent i tendre, sense massa agudeses espirituals, carregat de prejudicis, no del tot gratuïts, no del tot descominats, com tants en trobaríem al nostre volt, i amb un ferm sentiment de la rectitud i del deure, però, com que aquest passa d'ésser precisament un sentiment ineficax, arrenca d'un suport intel·lectual, s'ha d'estintolar amb quatre idees rutinàries que no peuen pas per la seva agudeses. I aquesta és la desgràcia del senyor Buxareu. Tot allò tan profundament sentit que, en ell, és com un solatge fisiològic, no ha pogut estructurar-se en raonament. I així el veiem que, amb tot i estar carregat de raó contra l'atabalament i la inconsciència de la seva família, s'ha d'expressar amb aquelles frases estereotipades que en comptes de provocar cap reflexió aixequen aquelles tempestats de rialles amb què són acollides.

Buxareu és el personatge més ben acabat de l'obra. La seva muller i les seves filles no en són tant, però queden molt ben apuntades, just en la mida necessària, puix potser si l'autor hagués volgut profunditzar més llur caràcter, no ens hauria donat aquella tan exacta sensació de frivolitat que ens donen.

Molt ben vist també el tipus del fill, al qual el seu canvi d'actitud envers el seu pare en el tercer acte — canvi ben lògic i comprensible — dona un toc de bon sentit i de tendresa que el fa més real i complet. A part que ve ben a punt i conduït per les circumstàncies, sense cap esforç.

Quant a la senyoreta Elvira, amb les seves delicadeses i els seus entenediments tardorals, i En Bou, l'obrer de la fàbrica del senyor Buxareu, amb els punts de vista que ens exposa sobre la qüestió social, valen de debò.

La comèdia està portada tota ella amb gran habilitat i correcció. Les gradacions i els contrastos, ajustadíssims, i veritablement patètiques les diverses escenes del tercer acte.

Davi, al qual tenim ja ganes de tornar a veure en una interpretació que estigui a la mida de les seves facultats, malmenades per tantes interpretacions insípides — si altra cosa pitjor no — a què s'havia dedicat, fa un senyor Buxareu carregat d'expressió i ric de matisos.

Maria Vila, Maria Morera, Alonso i Morató treuen els seus papers de bella manera. Gimbernats ens fa un proletari deliciós. Quant als altres, Amorós, Strens i Dolores Bofill, serveixen l'obra encertadament.

Elissa Landi
la nova temperamental
del cinema

Marianita
per
"La parella ideal"

Algunes atraccions

Aquests darrers temps han actuat a Barcelona algunes atraccions que són mereixedores de comentari. Els Joannys, per exemple. Pierre Bost diu, en el seu llibre *Le cirque et le music-hall*, després de parlar de les mines dels Walton's: «I per què no anomenar ací aquelles marionetes sense cos, que són les ombres xineses, jocs de mans subtils, que fan pensar sovint en l'humor desconjuntat dels dibuixos animats? És un número que es troba molt rarament:

revela una intel·ligència que demostra sobretot l'elecció de repertori. El cancan, per exemple. En aquest número, la Ramírez amb els *froufrous* i el *grand écart* ens transporta als bons temps de la quadrilla del vell Moulin Rouge, de la Goulue i de Valentin le Désossé, de Toulouse Lautrec i del *Chahut* de Seurat.

Al Barcelonès han actuat també els saltadors Méndez, que són considerats com una de les millors tropes d'acrobates del tapis. Els Méndez executen sèries de salts mortals de costat, rodes, flip-flaps, tota la varietat de salts, en un moviment ràpid i nerviós. Aquests saltadors porten un còmic en la seva companyia. Ja hem dit altres vegades que la introducció de l'element còmic en l'acrobàcia és considerada per molts crítics com un sacrilegi. Però en el cas dels Méndez no cal escandalitzar-se. El seu saltador còmic no és un pobre infel·lic, orfe de qualitats acrobàtiques, que dissimula la seva incapacitat disfressant-se de galifardeu. Tot al contrari. Aquest xicot és un meravellós saltador, una veritable màquina de saltar. I el seu humor no ultrapassa mai els límits de l'abromàcia. Es limita a executar salts còmics. Les treballades còmiques que introdueix en els seus salt, com ha dit el citat Bost d'aquest artista, neixen únicament dels gestos, sense recórrer a cap procediment accessori. És el còmic acrobàtic a l'estat pur. No podem fer participar dels elogis que premedeixen el número de clowns presentats pels Méndez amb el nom de Juli, Ameri i Pamplines: entrada absent de matisos i de sensibilitat, plena de tòpics i afeixugada amb accessoris musicals.

Conchita Piquer

els Joannys el reixen amb molta habilitat. Aquesta atracció ha treballat darrerament al Circ Barcelonès. Els Joannys són una parella de començaments de segle. Ell és el ruflà de levita. Ella, la vampiressa dels bons temps de l'Amparo i la Consuelo Taberner. Ell porta una jaqueta curta de vellut negre, cenyida a la cintura i de faldons amplemunt acampanats. Uns pantalons curts i unes mitges de seda negra, un coll blanc planxat, alt i cilíndric, i una corbata blanca, acaben d'arrodonir el conjunt. Ella va si fa no fa vestida de la mateixa manera. Ell té una cerimoniositat untuosa que fa rodar el cap. S'adreça al director d'orquestra i a l'electricista amb grans reverències emmidonades i amb el més bell dels somriures. I tot plegat ateny fàcilment el tronat més sublim. Tot plegat fa pensar insistentment en els films d'abans de la guerra i en les targetes postals de 1900. El gènere que cultiva aquesta parella deliciosa és també perfectament desuet. Les infames ombres xineses de quan érem petits, executades amb gran facilitat. En fi, un número que exhalava tot l'adorable perfum de les coses caducades.

La mateixa impressió de desuetud ens ha produït el cancan que, a l'Edèn Concert, presenta actualment Julieta Ramírez, l'art de la qual, amarat d'intenció i sensibilitat,

Al mateix Barcelonès va actuar la setmana passada la Conchita Piquer. Una bona cupletista, no exempta de sensibilitat, però completament antiquada. Té una veu de timbre agradable, la dicció neta, però força massa el seu joc. La seva mimica facial és massa violenta i el seu accionar massa enfàtic.

Al Goya, va actuar fins diumenge una excel·lent companyia de varietats, capitanejada per Vianor, imitador d'estrelles. Els transformistes no han estat mai sants de la nostra devoció. Aquest gènere, a més d'ésser absolutament antiquat, sembla fet exprés per a enardir una clientela suspecta. Però Vianor és el més digne de tots aquests personatges de les postures precioses i dels xisclets gurgals de rata històrica. És el més sensible de tots. I té un considerable temperament d'artista. Temperament hipersensible, es dona incondicionalment a les seves interpretacions. I s'hi dona frenèticament, exageradament. Les vius, les pateix intensament. Això fa que el seu art no sigui sobri, sinó exagerat, massa exagerat de tan apassionat. Vianor té també la naturalitat i desimboltura. I això és més important del que sembla quan es tracta d'un gènere, el defecte més gros del qual és l'encartonament d'una rigidesa definitiva.

SEBASTIÀ GASCH

"Un dinar fred"

No és pas cosa de creure que Josep Maria Planes, en posar-se a treballar damunt l'assumpte d'aquesta peça que ens han presentat dimarts passat a Romea, es proposés res de transcendental. És probable que estarà molt més a la vora de la veritat aquell que cregui que Planes, en descabellar la peripècia — no pas excessivament original, ni molt menys — d'*Un dinar fred*, no ha tingut altre pensament que el de divertir-se.

Si un escriptor hi pot haver a casa nostra lliure completament de tota classe de preocupacions estètiques, filosòfiques o metafísiques i que sàpiga fer-nos-ho saber a través de la seva obra sense estrabots d'analfabet, amb lleugeresa mental i simpatia, aquest és Josep Maria Planes.

Per això, en qualsevol obra teatral d'aquest autor que si sigui anunciada, anireu ben errat de comptes si voleu cercar-hi profunditats i encaparraments. Són coses aquestes que Planes no us dona ni us pot donar,

ara per ara. Però el que sí us darà és una estona de divertiment, el mateix divertiment que ha experimentat ell en preparar-vos-la.

Aquest *Dinar fred* que ens ha servit Planes, ens retrata ben bé el seu autor. És tracta d'una farsa animada i picant, carregada de bon humor i de despreocupació des del començament fins a la fi.

Ni l'acció és d'una lògica rigorosa ni el traçat dels diferents tipus que hi intervenen és massa correcta ni consistent. Coses que, a part que el gènere de la peça no exigeix, tampoc sembla que hagin amoinat pas gaire l'autor.

En el transcurs de l'obra, us trobeu amb situacions de bona comicitat, amb sortides gracioses, amb xistos de tota mena, amb diverses reminiscències més o menys vagues, però insistents; i, a més de tot això, allò que fa la principal qualitat de Planes: instint teatral, frescor d'estil i gràcia.

J. C. i V.

Teatre Català Romea

COMPANYIA VILA-DAVÍ
Avui, dijous, tarda. Homenatge al nen Soriano el Quimet de *Les Aventures d'En Titellat*.
Obsequi als nens.
Nit. **UN PARE DE FAMILIA** l'èxit de Carles Soldevila.
UN DINAR FRED de J. M. Planes.

Recordeu:

● **Beau Idéal**
● **Cimarrón**

SÓN FILMS
SENSACIONALS

El monstre creat amb
trossos de cadàvers
Persecucions tràgiques
Escenes impressonants

**El Doctor
Frankenstein**
(Producció Universal)
AVUI AL
CAPITOL

FÉMINA
AVUI

S. M. EL AMOR

Una deliciosa comèdia interpretada per

**Annabella, Roger
Tréville i Prince**

Pròximament i en vista de l'èxit d'aquest film, se'n projectarà la versió alemanya amb els artistes

**Von Nagy,
Franz Ledrer Kathe**

LES LLETRES

La joventut del canonge Collell "Els Caràcters", de La Bruyère

A Vic, on era nat el 18 de desembre de 1846, ha mort el Dr. Mn. Jaume Collell, canonge ardiaca d'aquella catedral.

Fou un tipus interessantíssim d'eclesiàstic, home d'acció decidida i fèrvida, que posà en la seva actuació llarga i ampla el segell inconfusible del caràcter sacerdotal. Fins a aquest esperit d'eclesiàstic d'acció va sacrificar una part de la seva significació d'home d'església, evitant ésser promogut a l'episcopat, per al qual no li mancà ocasió i ofertes suficients, com ell mateix explica en una de les seves obres.

Però, no és de l'eclesiàstic carregat de mèrits i homenajes que vull parlar avui, sinó del segle, de l'estudiant barceloní, durant els temps en què actuà com home civil, sense deixar veure que havia d'esdevenir un home d'església. Per això, tinc un bon guia en el llibre *Del meu fadrinatge*, suggestiu document humà en què el venerable canonge ofereix un tros de la seva biografia, fent enyorar el llibre sucós i interessant que haurien estat unes Memòries de tota la seva vida.

A més, en intervius i converses posteriors Mn. Collell havia deixat conèixer detalls de la seva joventut amb aquella familiaritat d'home superior que captiva amb minúcies, igualment que amb grandiloqüències.

La seva mare, que l'havia dut, infant de dinou mesos, a veure passar l'enterrament de Balmes, somià, com les altres dones de Vic, en tenir un fill capellà i savi... Suggestió profunda de l'ambient levític i literari de la vella ciutat que ha fet de molts fills d'humils camperols i de pobres artesans, duts per l'ale del sacrifici patern, homes d'església i de ploma amb glòria que mai no ha de morir...

Tenia cinc anys i la seva mare li digué un dia: «Vés a Sant Domènec, a veure si et volen per aquella. Quina fe devia tenir en el seu fill aquella vigatana de tremp! No l'hi duu ella, ni l'hi fa acompanyar. Li diu: Vés».

L'home d'acció que actua amb personalitat definida i dirigeix els altres amb autoritat, és presentat per la seva mare, la qual no el cria pas amb flonjors ni temences, sinó que l'empeny a la vida sense recomanacions ni exaltaments. Vés... a veure si et volen...

Als nou anys, es matriculà al Seminari, sense deixar l'església de Sant Domènec, on esdevingué escolà major i manxaire de l'orgue.

Així, tot d'una, estudiava, feia exercici i guanyava algun ralec, desenrotllant, ensem que la intel·ligència, la corpora gegantina i la despreocupació que ja el feia fumar i distingir-se entre els nens de la seva edat per la gosadia.

La seva mare, que el veia llegir amb afany, li va dir que anés a la Biblioteca del Palau Episcopal, i ell va convertir-se en un concurrent, perfeccionant amb la lectura els ensenyaments de la classe. Per això, no essent encara més que un estudiant d'Humanitats, el P. Costa li va donar el cartell dels Jocs Florals de Barcelona, incitant-lo a prendre-hi part. No va fer-ho de seguida, però va compondre una quarteta sobre els segadors — els seus primers versos — i l'escriu a la paret de la cambra de la manxa de Sant Domènec.

Estudiant el segon curs de Filosofia, feia circular un periodiquet escrit a mà, imitant la lletra d'estampa, maliciós comentari de la vida del Seminari.

Als divuit anys concorregué al Círcol Literari, modesta institució fundada en 1860, on el Dr. Francesc Aguilà, futur bisbe de Segorbe, donava lliçons de català.

El Círcol havia fundat *El Turonense*, el qual, suspès per l'autoritat, es transformà en *El Eco de la Montaña*, i en aquest pe-

riòdic, l'any 1865, aparegueren unes *Revistes de Vic* signades J. C. B. Ningú no n'endevinà l'autor fins l'any següent, que comentà amb atreviment els actes del Seminari en honor de Sant Tomàs d'Aquino.

Descobert, el jove seminarista es lliurà al periodisme amb decisió. De la perseverança només cal dir que ha durat 65 anys; quant al fruit, pot afirmar-se que Mn. Collell ha estat el periodista català més fecund.

Ja llavors actuava l'home d'autoritat, el

Jaume Collell

director. Un seminarista que tenia un any i un curs més que ell li consultà uns versos que havia compost imitant els del rector de Vallfogona, i Collell l'induí a cremar-los i dedicar-se a la poesia lírica i èpica. El seminarista es deia Jacinto Verdaguer...

Ajuntats amb ells dos altres seminaristes, quedà fundada l'*Escola de Vic*, la qual, ara que sembla exhausta, podem contemplar amb ulls d'historiadors, veient-la definida per les qualitats de força, arriscament i fecunditat.

L'amistat de Collell i Verdaguer fou de germans, però actuant de més gran el més jove. I sort n'hi hagué, car Verdaguer vivia fora de la realitat i procedia sempre com a poeta.

Una de les primeres poesies de Verdaguer fou parodiada i ridiculitzada per un advocat de Vic, temut per la vena satírica dels seus versos. Això podia determinar una catàstrofe, perquè Verdaguer havia de reaccionar com a seminarista somiador i humil, abandonant la poesia, o com a pagès robust i sàcsejat, el qual més d'una vegada havia fet tastar als traguers mofetes el garrot amb què anava al Seminari des del mas on es guanyava la vida ensenyant de llegir, com estudiant pobre.

Collell, malgrat no tenir més que vint anys, veié el perill i el conjurà escrivint un article energic en què animava el company susceptible i humiliava el temut burleta. Vic restà admirat de l'atreviment del seminarista i més d'un recordà el cop de fona de David, tombant Goliat.

Mentre estudiava el tercer curs de Teologia, Collell va sofrir una crisi espiritual que l'induí a deixar els estudis eclesiàstics. Un dels motius fou sentir plànyer-se d'haver-se ordenat sense vocació Mn. Pere Sala, el futur director d'*El Diluvio*.

Collell va anar-se'n a Barcelona, estudiant Filosofia i Lletres a la Universitat. Precisament, llavors hi havia mestres com Milà i Fontanals, Rubió i Ors i Llorens i Barba. Aquests homes exerciren en Collell la ma-

teixa suggestió que havien d'exercir en estudiants com Menéndez y Pelayo, Torras i Bages i Rubió i Lluch, els quals, arribats als cimels del pensament, sempre s'hant tigit per humils deixebles d'aquella trinitat de savis professors.

Seguint els cursos, l'estudiant de Vic freqüentà el tracte i rebé la direcció de Marían Aguilà, el polígraf i poeta, director de la Biblioteca de la Universitat, el qual, ensem que salvava els tresors bibliogràfics de la literatura catalana antiga, actuava de mentor dels futurs conreadors de la moderna.

Per a confessar-se, elegí el canonge doctor Josep Morgades, home fort per excel·lència, futur bisbe de Vic, fundador del Museu Arqueològic diocesà, que ha servit de model i exemple de tots els altres a Espanya, i restaurador del Monestir de Ripoll.

Collell, que l'havia de suggerir i secundar en aquestes tasques, l'ajudà a Barcelona a redactar el *Mensajero del Sagrado Corazón*, traduint articles del *Messenger* francès, tot seguint la col·laboració a *El Eco de la Montaña*.

Llavors els estudiants de Filosofia i Lletres celebraven una espècie d'Acadèmies semblants a les que encara subsisteixen als Seminaris, en les quals, per torn, un alumne pronuncia una dissertació i respon els arguments o objeccions que qualsevol dels estudiants oposi a la tesi defensada.

El dia que li va tocar el torn a Collell, el primer que demanà la paraula després del discurs fou un jovelet silenciós i tímid, el qual, en preguntar-li el nom, respongué: Josep Torras i Bages.

Una misteriosa força d'atracció posava en contacte íntim totes les grans figures de la Catalunya que renaixia.

Malgrat sa joventut, Collell caminava d'èxit en èxit. Fou l'ànima de l'Exposició d'Art Retrospectiu celebrada a Vic l'any 1868, la qual resultà el germen del futur Museu episcopal meravellós. Als Jocs Florals de 1868 guanyà l'Englantina amb l'oda *A la gent de l'any vuit*, la qual es féu popular a tota Catalunya i fou traduïda i publicada a Madrid pel general Ros de Olano, amb un article d'elogi. Estrenà amb èxit el drama *L'any vuit*, amb vocació de dramaturg que ell, després, ha confessat ésser l'obstacle més poderós que hagué de vèncer per a tornar al Seminari.

Ensem donà mostres repetides de l'arriscament que és una ferma del reeixir. En plena Revolució de setembre eren venuts per la Rambla romanosos amb la signatura de Jaume Collell atacant Prim i els altres capítols triomfants. Bon orador, era sol·licitat per tots els Círcols catòlics, i els procecionistes catalans veien en ell el verb per a oposar-se a la tasca lliurecavista del ministre Figuerola.

Collell no tenia més que vint-i-quatre anys!

Llavors es parlà de festeig amb Francesca Nanot Renart, a la qual veia autoritzades predien honors, perquè Collell seria primer ministre.

Però la Revolució de setembre provocà, per reacció, un abrandament de religiositat i una crisi de misticisme que influenciaren Collell.

Era la primera missa de Verdaguer, ja poeta consagrat, dita a una ermita dels voltants de Folgarós. Collell féu d'escolà, i s'impressionà profundament en besar la mà del seu company, i, fins a cert punt, deixeble.

Decidit a fer-se sacerdot, tornà al Seminari de Vic, on es matriculà del quart curs de Teologia. Al mateix corredor que ell, tenia la cèl·la Torras i Bages, el qual, ja fíntis els estudis de Dret i Filosofia i Lletres, sentint vocació sacerdotal, escollí el Seminari de Vic — il·luminat per la llum de Balmes — sense por a les dureses del clima, que tant havien de mortificar el jove de poca salut, acostumat a totes les dolçors de la riquesa.

Collell fou encarregat de la càtedra de Metafísica, sense valer-li les excuses que havia d'estudiar Teologia, que tenia rovellat l'ús del llati, que encara sentia deixalles d'home de món i que no tindria autoritat per a ensenyar els jesuïtes francesos que, refugiats a Vic, aprofitaven el temps seguint les classes del Seminari.

A més, el bisbe Jordà li féu dirigir el setmanari religiós *El Domingo*.

Tots aquests treballs hauien estat impossibles a un home que no hagués tingut la resistència i el frenesí d'actuació que caracteritzava el madur seminarista. Cada matí, a les cinc en punt, Torras i Bages — asceta barrejat d'home de ciència — el cridava per a començar les tasques múltiples.

L'any 1871 obtingué el tercer premi ordinari als Jocs Florals i fou proclamat Mestre en Gai Saber. La dama que havia estat assenyalada per muller del poeta fou proclamada Reina pel seminarista, embolcallat en el misticisme i allunyat pels camins de l'església. Dos anys més tard, rebia ordres i començava una altra vida també fecundíssima de predicador, d'escriptor i d'animador.

Només cal recordar que han estat obra de les seves iniciatives l'Esbart de Vic, la compra i restauració del Temple Romà, la fundació del Museu Lapidari, la creació de *La Veu de Montserrat*, l'erecció del Rosari Monumental de Montserrat, tenint ensem part important en la fundació del Museu Arqueològic de Vic, en la restauració del Monestir de Ripoll i en la fundació de *La Veu de Catalunya*.

MIQUEL CAPDEVILA

GRANS NOVETATS EN COBBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11 Telèf. 11655

Un dels darrers volums de la Biblioteca Literària és la traducció que ha fet Josep Carner del famós llibre de La Bruyère: *Els Caràcters o els costums d'aquest segle*. Aquests noms obligaven, d'ofici, a sentir satisfacció en rebre'l. Qualsevol hi veu, de seguida, l'associació d'un moralista tingut per un dels grans estilistes francesos, i un poeta que frueix, com a prosista, de fama de gran estilista també. Altrament, sempre és de lloar, en principi, la incorpo-

Fetes aquestes remarques, que no semblen pas ocioses, parlem de la traducció. Cal dir, sense embuts, que amb ella Josep Carner no haurà afegit gens de crèdit al que legítimament li pertoca per altres traduccions, i per la seva obra original. Per això és tant més de doldre que el seu nom empari una feina tan descurada, bàclée, com aquesta seva traducció darrerament publicada. Sembla com si Carner hagués començat a traduir els *Caràcters*, se'n cansés i, trobant un dia el manuscrit, hagi decidit lliurar-lo a la impremta sense tornar-se'l a mirar ni revisar les proves del llibre.

Deixem de banda els punts que poden dependre d'una qüestió d'apreciació personal. Ementem, però, l'estranyesa invencible que produeix veure equivalències com aquestes: *bienséance* = curialitat (pp. 10 i 146); *toilette* = lligat (p. 106); *cheval de manège* = cavall de picador (p. 99); *mal-tresse* = encambrada (p. 113).

Deixem de banda, també, castellanismes i altres incorreccions, més lleus com més insignificant és l'escriptor que les comet.

Però no podem deixar de decturar-nos en aquestes dues frases: «una de les millors crítiques que s'hagin fet sobre qualsevol subjecte» (p. 29) i «ha vist gairebé la torre de Babel i en compta els graus» (p. 173), en les quals *sujet* i *degrés* de l'original francès exigeixen altres correspondències que les que els ha dat el traductor.

Senyallem que les errades formiguegen fins alterar el sentit de les frases. Exemples: *adornar-se* (p. 176), on ha de dir *adornar-se*; *sommis* (p. 140), on ha de dir *insomnis*; *bany* (pàgina 106), on ha de dir *ball*; *mestres* (p. 55), on ha de dir *aines*.

I parangonem, finalment, unes quantes frases de La Bruyère amb la forma que han pres en la traducció catalana, les pàgines de la qual citem.

«Le rebut de la cour est reçu à la ville dans une ruelle, où il défait le magistrat même en cravate et en habit gris»...

«El rebuig de la cort és rebut a la ciutat en una sala on dessota el magistrat adhue mudat amb corbata i vestit gris»... (p. 86).

«Glycère n'aime pas les femmes, elle hait leur commerce et leurs visites, se fait voler pour elles, et souvent pour ses amis»...

«Glicera no ama les dones, odia llur tracte i llurs visites, se'ls nega, i també sovint a sos amics»... (p. 105).

«Il faut être bien dénué d'esprit, si l'amour, la malignité, la nécessité, n'en font pas trouver»...

«Cal ésser ben despulat d'enginy, si l'amor, la malignitat, la necessitat, no ens fan trobar»... (p. 136).

«Il se met le premier à table, et dans la première place; les femmes sont à sa droite et à sa gauche: il mange, il boit»...

«...primer de tots es posa a taula i en el primer lloc; menja, beu»... (p. 146).

«Il a régné pendant quelque temps une sorte de conversation fade et puérile, qui roulait toute sur les questions frivoles»...

«Ha regnat per algun temps una mena de conversa fada i puèril, que no liscava tota damunt qüestions frívoles»... (p. 170).

Segurament, una col·lecció més minuciosa de l'original i la traducció proporcionaria encara més sorpreses i completaria la demostració de la negligència imperdonable amb què s'ha enllestit aquest llibre.

Si es contraobjecta a les precedents objeccions que es basen en detalls, molts d'ells dependents d'una negligència de proves, escau de dir que són precisament els detalls com aquests els que esgüerren les traduccions.

I encara escau de dir una cosa més greu: que l'estil de La Bruyère, precursor dels de Montesquieu i de Voltaire, aquell estil que feia preguntar-se a Brunetièrre si la cura de la forma no era més important en La Bruyère que el fons, s'ha esbravnt massa en aquesta traducció catalana, a la qual, per ésser obra de qui és, cal aplicar un criteri de rigor.

JUST CABOT

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES I PRESSUPOSTOS GRATIS

Acaba de publicarse:

Elogi dels metges i de la medicina

per Jaume Aiguader i Miró

Preu: 4 pessetes

De venda: Llibreria Catalònia 3, Ronda de Sant Pere, 3

RECEPTOR Radio CLIMO

enxufable al corrent sense antena

Preu: 400 pessetes

RAMON CLIMENT

Consell de Cent, núm. 266 Telèfon 28058

LE ARTS — DISCOS

1832 - 1883

Edouard Manet

Escau d'escriure uns mots sobre Edouard Manet, ara que es celebra el centenari de la seva naixença. Aquests mots es podrien haver encapçalat, però, amb un altre enunciat; alguna cosa així com: *La Veritat sobre Edouard Manet*.

En efecte, hi ha encara una o algunes veritats per dir sobre la pintura d'Edouard

la pintura clàssica. I dir en temps de Manet: pintura clàssica, era tant com dir: pintura acadèmica.

Manet fou posat com a capítol dels impressionistes perquè, essent, com era, un home de posició, podia pagar-se el luxe d'organitzar protestes contra els pintors acadèmics que el refusaven a ell i que refusaven els seus camarades en les exposicions oficials, *pompier* i *aburguesades*, on els impressionistes es delien per figurar en qualsevulla recó. Manet podia fer rebequeries, podia esbrancar, podia adoptar totes les actituds protestatàries, perquè les conseqüències d'aquesta rebequeria sistemàtica, la pèrdua de possibles medalles, d'adquisicions, o d'encàrrecs no l'afectava essencialment, ja que no n'havia de viure. En canvi els seus camarades, pobres com les rates, havien de suportar aquestes penoses conseqüències d'una actitud d'oposició que no era la llur. Així, ells, els veritables impressionistes, que haurien fet tot el que hagués calgut per a entrar al mercat de la pintura oficial, no solament no ho aconseguïen — ni de bon tros —, sinó que ells no comptaven sinó com a impressionistes comparses. Es cert que formaven de bon grat com a comparses i que celebraven la gosadia de Manet, però de fet ells treien les castanyes del foc, i ells feren del tradicionalista Manet un veritable impressionista. Més tard, quan els impressionistes renunciaren per sempre als Salons oficials, Manet els deixa per intentar tot sol d'entrar-hi.

I bé, fins aquí encara no hem dit la veritat nova sobre l'art d'Edouard Manet. La veritat nova és aquesta: Manet no fou un gran pintor hns molt després d'exposar i de sostenir batalles. La primera part de la seva vida d'artista fou banal o dolenta. Manet té tres èpoques distintes: la primera, pobra de color, espanyolitzant, es caracteritza per les teles i adhoc pels dibuixos i gravats no ja dolents, sinó detestables. Zola, Théodore de Banville, Baudelaire i d'altres esperits selectes d'aquells temps, i encara d'altres esperits selectes també, del nostre temps, que defensaren i defensaren aquelles obres, no saben el que es fan o bé aquells empararen la defensa tan sols o principalment com a pretext anti-*pompier*.

La segona etapa de la pintura manetina es caracteritza per l'eixamplament de la superfície il·luminada de les seves figures: en lloc de dominar les ombres opaques i uniformes, són ara els clars que dominen; en lloc d'illuminar de baix les seves figures, Manet les il·lumina tan simètricament de front que ens apareixen amb una il·luminació com escenogràfica: l'ombra recula tot a l'entorn de la figura i la ribeteja d'una estreta faixa forta, opaca i uniforme. Aquest moment de Manet es caracteritza sobretot per la introducció dels tons freds en la seva paleta: verds i blaus que, alternant amb els negres i terrosos habituals, potser desentonaren en un principi: o potser, per manca de costum, semblarien detonar; i això seria la causa de la indignació major que aleshores feren sentir la crítica, els professionals i els profans. Aquesta barreja de colors que encara avui ens sembla insòlita, original, la trobem bona, atrevida i d'un gran encís. La pintura *Le balcon*, que es conserva al Museu del Luxemburg, és, al nostre entendre, la més típica i encisera d'aquesta etapa, en la qual Manet ens apar ja més segur del dibuix, de la paleta i de la pinzellada. Ací és on Manet es presenta revolucionari. No ho serà mai més, ni quan esdevindrà més gran pintor en adoptar (vers 1880) la tècnica impressionista que li inculca Monet, el veritable cap de l'escola.

I ací ens ve com l'anell al dit d'advertir una hipòtesi, la qual no ha d'ésser difícil de comprovar als recercadors francesos. Aquesta furiosa introducció dels tons freds en una paleta més aviat càlida, no seria invenció exclusiva de Manet, i per ell transmesa als altres impressionistes? Sembla que en un principi Monet, Pissarro i Sisley empenen el divisionisme només en la gamma de colors càlids. Més endavant introdueixen els tons freds que realitzen el gran prodigi de poder expressar les qualitats més subtils i profundes de la pintura, ço que mai no havia estat ni somiat. Ara bé, fou primer Manet, fou primer Monet a emprar els tons freds? Hi ha per ventura lletres, memòries o qualsevulla altre testimoni escrit sobre la prioritat de la gran troballa?

Sigui com sigui la segona època de Manet és important, no solament per les raons susdites, sinó també perquè la factura d'aquella bona tongada del pseudo-capítol impressionista és en moltes obres informada, en el concepte i en la realització, de la idea *fauve*, la qual haurà de trigar vint-i-cinc anys pel cap més baix a manifestar-se explícitament: *rendre la plus grande émotion avec le moindre effort*. Així Manet tingué una primera època tradicionalista-romàntica molt dolenta; una segona època *fauve* (*fauve avant la lettre*), d'esperit realista, i per fi l'època netament impressionista, a l'escola de Claude Monet, l'obra més valuosa de la qual sigui probablement la tela titulada *Le bar des Folies-Bergère*. Aleshores Manet, el capítol, ja no fou, de fet, sinó una comparsa de Monet — un comparsa, però, de tanta qualitat que ja ens plauria d'ésser-ho d'aquella manera.

1866 - 1932

Ramon Cases

Fou un artista importantíssim, un dels primers en el nostre art modern. Però això només ho reconeixien la gent profana, sobretot la gent de posició, que el volia i el pagava a preus alts. La gent intel·ligent n'abominava, el menyspreava i l'oblidava... acarnissadament. La gent profana, però, tenia raó en admirar Ramon Cases, i la gent intel·ligent tenia culpa — grossa culpa — en menysprear l'art d'aquest artista.

Com s'explica aquesta paradoxa en l'estimació de l'art de Ramon Cases? Al nostre entendre s'explica per les raons que donarem a continuació, després de constatar que en un principi Ramon Cases bé conegué la celebritat entre els més exigents, conreadors de l'art i de la crítica artística, entre aquests elements principalment; però aquesta voga fou efímera; de seguida, i per tota la vida, Cases fou repudiat per aquests elements que representaven l'art jove, la renovació, la màxima ambició artística.

El relatiu descrèdit de Ramon Cases degué provenir del desdeny que el gran artista sentí, i no s'amagà d'expressar, envers les noves promocions. Cases havia deixat d'ésser jove i (gest inhumà gairebé indesarrelable en els homes) n'estava ressentit contra els joves precisament. En realitat Ramon Cases sempre fou un esperit jove. En parlar ara de joventut ens referim a l'esperit innovador, revolucionari o bé avantguardista... L'art de Ramon Cases, que, en acabar el segle XIX féu, junt amb l'art de Rossinyol, un gran efecte de renovació, aviat es classifica en l'art enraonat per raó de les tendències post-impressionistes que l'estalioaven. Els joves es venjaren del menyspreu massa explícit de Ramon Cases boi menyspreant-lo a ell amb no menor publicitat i amb unes tals perseverança i extensió que la fama de Ramon Cases quedà limitada a aquella esfera social que sentia els mateixos repudis artístics.

Altament Cases era un temperament obert a tota novetat: era el gran *dandy* innat, sense esnobisme; l'introduïdor de totes les novetats substancials, l'europeista actiu. Ramon Cases fou certament un egoista i un sensual. Però s'ha de saber i entendre que la majoria dels nostres grans pintors foren també grans sensuais: Martí i Alsina, Simó Gómez, Nonell, Canals, Lli-mona, Escobedo, foren així; i probablement aquest sensualisme fou un dels principals factors de la potència pictòrica de tots ells. També cal tenir en compte que l'egoisme de Ramon Cases no fou una forma innata ni irreductible del seu caràcter. En venir per segona vegada de París, el nostre artista es proposà actuar ben altruïstament, i, per tant, féu mans i mànegues, secundat per Miquel Utrillo, per a elevar el nivell artístic i la cultura general del nostre poble. Fou en efecte Ramon Cases qui edità l'aleshores espiritualíssima revista *Pel & Ploma* i després l'encara més important revista *Forma*, on entrà molts diners i on conegué les amargors que el feren esquarter i les que el portaren al seu voluptuós retraïment, on s'adofà i on la seva pintura s'adormí.

La pintura de Ramon Cases és en gran part alguna cosa de bo; una gran valor, no solament catalana, sinó mundial. Cal dir-ho, encara que sigui anant contracorrent. Però si la pintura és bona, millor és encara el dibuix. El dibuix d'aquest mestre és sempre sòlid i graciós; però en el pur dibuix és allò on esdevé museable, per no dir immortal. Els retrats dibuixats al carbó per Ramon Cases són els millors del nostre temps: això es pot afirmar sense *distinguos*. Lazlo, Haverman, Sargent, Zorn, Orlov, Picasso, F. de Madrazo, el nostre Simó Gómez, són o foren grans pintors retratistes, però cap d'ells no sabé copsar aquell darrer indefinible accent de la línia i del clarobscur que acaba de donar tota la intensitat de semblança, de peculiar i personalíssima vitalitat anímica i corporal, ço que fa dels millors retrats obres poderoses, obres de gran emoció per a tots els temps i per a tots els pobles. El més acostat a Ramon Cases entre els grans retratistes moderns és, sens dubte, l'holandès H. J. Haverman; però des d'aquest punt de vista retratista el nostre virtuós del dibuix al carbó només té superació o comparació amb Ingres i amb Holbein. Li sabem a Cases un miler de retrats al carbó, la majoria dels quals magistrals en la més àmplia accepció del mot. El nostre museu posseeix uns dos cents d'aquests preciosos retrats, on el do de percepció és tan subtil com el do d'expressió: hom no sap si admirar més el sentiment pregon de vida intel·ligent que l'artista ens transmet en la seva producció iconogràfica, o bé si admirar abans l'art pulcríssim i rotund de dibuixar aquesta emoció. Mai ningú no havia aconseguit en el difícil maneig del carbó una dicció tan neta, tan aplomada, espontània, elegant i graciosa.

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Lúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

L'art de Cases és l'art de penetrant percepció i d'ajustament de valors que en Velázquez té l'emul m.s. excels. Vegeu s. no les seves primeres obres: quina prodigiosa justesa de valors: aquell ombríu *Moulin de la Galette* que hi ha al Cau Ferrat; aquell *Ball de Tarda* que posseeix el Cercle del Llicú; la *Processó de Santa Maria del Mar*

Ramon Cases — Auto-retrat

i tantes altres encisades pintures del gènere, on per obra i gràcia de l'ajust de valors, tots els altres valors no tecnològics sinó anímics cristallitzen olímpicament uns moments de nostre temps. Aquest velazquisme, que en la seva primera obra, l'autoretrat, pintat al taller de Carolus Duran, es palesa més dens que enlloc, s'extensifica en el *Moulin de la Galette* i obres subsegüents, i es va aigualint amb *La Processó de Santa Maria del Mar* i obres posteriors. Ramon Cases és, més que Rossinyol, el nostre gran pintor de la moda whistleriana, de l'època grisa. Li manca poc per poder equiparar la seva paleta volguardament neutra a la de Whistler; i això fou perquè, també, li mancà poc per copsar l'objecte pictòric amb la intuïció titànica de Degas. Potser per haver oscil·lat entre l'òrbita de dos pintors tan diferents, per no haver sabut trobar-se entre ambdós, Ramon Cases, que probablement hauria devingut tan gran com Degas, no aconseguí la fama de Whistler... Potser també perquè la seva opulenta posició social el dispensava de lluitar i d'experimentar, Ramon Cases es limitava a pintar instintivament; i, així, arrossegat per la força de la inèrcia, acabà pintant mecànicament. En canvi — fet inexplicable — mai no permeté que l'amanerament vicí el seu dibuix, el seu retratisme al carbó, el qual cada dia practicà amb major agudesa i força. Recordem si no el magistral retrat de l'escenògraf Moragues, una de les darreres obres de Ramon Cases.

JOAN SACS

DISCOS

Es difícil endevinar per què els divos han de tenir una preferència especial per a les obres de Bizet. La música d'aquest mestre italià, crític que va voler superar els seus models, té molta pretensió però molt poca eficàcia. Adhuc la seva òpera *Nervé*, que els seus compatriotes presenten com obra mestra, queda ben enllera d'altres òperes italianes. Preferim mil vegades la ingenuïtat sentimental de Puccini, o el verisme dels seus antecessors. Almenys, hi ha allí certa gràcia melòdica que aef no es troba enlloc. Així i tot, *Mefistòfeles* continua apareixent als escenaris d'arreu el món, i si és així, no és estrany que sovintegi als discos. Dos fragments ens són oferts pel tenor Pauli, que en fa una creació, i això que la música d'aquest autor no és fàcil per a l'artista.

L'aria de tenor de *I pescatori di perle* de Bizet és del més ben fet de música teatral. Melòdica agradable, plena de sentit, però que no es presta a extralimitacions de l'interpret. L'artista que la canta en aquest disc, el tenor Beniamino Gigli, sembla ésser dels divos de veu més simpàtica i alhora treballada. En canvi, el cèlebre somni de *Manon*, la coneguda òpera de Massenet, es presta a totes les filigranes de veus imaginables i per aquesta raó, no hi ha cantant que no es deixi arrossegat per aquesta mèria al virtuosisme verbal.

Un disc de Jeanette Mac Donald, sense haver pogut admirar abans la seva figura a la pantalla, no pot ésser molt interessant. Ja fa temps van venir discos del film *Victoria i el seu Húsar*, la música del qual és d'un compositor que sembla ésser el de més anomenada actualment, Abraham. Aquí no són el ritmes de ballables, com en altres obres d'aquest autor, el que cal escollir, sinó l'agradable veu d'aquella artista, ja que la música resulta ben ensopida i igual.

Únicament dos discos de música simfònica anomenen en el catàleg del mes darrer. Signes del temps, penúria extrema, que es fa més evident en aquestes edicions que acostumen a ésser valuoses. *Finlàndia*, un poema simfònic d'amples línies, que sembla ésser més una rapsòdia en la qual alternen temes populars amb ritmes de dansa nacional, tot i l'orquestració fortament dramàtica que domina l'obra i que potser exigiria major desenvolupament per no semblar tan efectista. Per això mateix és una bona ocasió de lluirment per a la Simfònica de Filadèlfia que la interpreta.

L'altre disc pertany a un gènere ben contrari; porta en una cara un fragment de *Rosamunda*, la deliciosa música de Schubert, tan poc coneguda, però tan elegant i ben feta. Aquest ballet i l'obertura de *Cosí fan tutte* són dirigits ben acuradament pel mestre Clement Kraus, les interpretacions del qual d'aquesta música vienesa per excel·lència, són ben conegudes pels discòfils.

J. G.

Boito. — Mefistòfeles. — P. Pauli. — Companyia del Gramòfon DA 1202.

Bizet. — I pescatori di perle. — B. Gigli. — DA 1216.

Abraham. — Victoria i el seu Húsar. — J. Mac Donald. — AE 3845.

Sibelius. — Finlàndia. — O. Simfònica Filadèlfia. — DB 1584.

Cosí fan tutte. — Mozart. — O. Filharmònica Viena. — AF 483.

Rosamunda. — Schubert. — O. Filharmònica Viena. — Id.

Làmpares, Aplics i Cornucòpies d'estil

La decoració de la casa denota el gust del propietari

raspalls per a tots els usos
artículos de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

— Se'n venen moltes de novel·les d'aquestes escabroses?

— Ja ho crec. Cada família en compra dues: una la mare i l'amaga perquè no la vegi la filla i una altra la filla i l'amaga perquè no la vegi la mare.

(The Humorist, Londres)

— Apa, sigues bon minyó. Pensa en els nens pobres que voldrien tenir un oli de fetge de bacallà tan bo.

(Ric et Rac, París)

— I com distingiu els vostres bessons? El famós detectiu. — Per les empremtes digitals.

(Ric et Rac, París)

— Mira aquests burgesos: sense fer res, mentre els altres sueu.

(Ric et Rac, París)

— Has pres nous del bufet? Digues la veritat, que és el que fa home de debò.
— Sí que n'he pres, papà.
— Com que has dit la veritat, no et castigo. I amb què les has trencat?
— Amb el teu rellotge, papà.

(Le Journal Amusant, París)

El dependent. — De revòlvers, de moment, no en tenim cap... però si el senyor vol una bona corda, flexible i sòlida...

(Retail Selling, El Cap)

— I per què no puc tenir un abric de pells? De què et serveix ésser guardià del parc?

(Judge, Nova York)

Conservi la pell sana, neta, jove, fresca i gemada
Afaiti's depressa, amb higiene, simplement
Això ho aconseguirà
amb la

PASTA
NIX

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr.
que viu a
carrer n.º es subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de **3'50 ptes.** trimestre.

de de 193.....
Signatura

AGULLES
GIOCONDA

Si voleu obtenir el màxim so del disc i el mínim desgast, useu sempre agulles GIOCONDA. Cada agulla porta el nom gravat Capsa de 200 agulles 2'50 ptes.

Venda a l'engros:

A. GUARRO
RAMBLA CATALUNYA, 7

¿Le seria a Vd. agradable poder tomar un purgante de aceite de Ricino, si éste tuviera el gusto de un buen jarabe de naranja?
Pues éste es el aceite de Ricino GOLOSO, que envasado en un lindo vasito de cristal se vende en todas las farmacias.

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telegr.: "Carbur"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 7505

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99% DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUIFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent num. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"AGENCIA GENERAL DE ANUNCIOS"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

BARCELONA: Fontanella, 10, 1.º, 2.º - Tel. 16660

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.º: MADRID